

Brüssel, 9.3.2023
C(2023) 1711 final

KOMISJONI TEATIS

**Riigiabimeetmete ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik majanduse toetamiseks pärast
Venemaa kallaletungi Ukrainale**

KOMISJONI TEATIS

Riigiabimeetmete ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik majanduse toetamiseks pärast Venemaa kallaletungi Ukrainale

1. VENEMAA KALLALETUNG UKRAINALE, SELLE MÕJU ELI MAJANDUSELE JA VAJADUS AJUTISTE TOETAVATE RIIGIABIMEETMETE JÄRELE

- (1) 24. veebruaril 2022, olles ebaseaduslikult tunnustanud Ukraina valitsuse kontrolli alt väljas olevaid Donetsk ja Luhanski oblasti iseseisvate üksustena, alustas Venemaa Ukraina vastu provotseerimata ja põhjendamatut sõjalist agressiooni. Euroopa Liit (EL) ja rahvusvahelised partnerid reageerisid viivitamata Ukraina territoriaalse terviklikkuse, suveräänsuse ja sõltumatuse rängale rikkumisele, kehtestades piiravad meetmed (sanktsioonid). Sanktsioonid kehtestati ka Valgevene suhtes, sest Valgevene aitab Venemaa sõjalisele agressioonile kaasa. Järgnenud nädalatel ja kuudel võeti vastu täiendavaid meetmeid ning olukorra arenedes võidakse veel vastu võtta uusi meetmeid. Venemaa omakorda otsustas võtta teatavaid piiravaid majanduslikke vastumeetmeid ja kasutada ELi suunatud gaasivoogusid tahtlikult relvana.
- (2) Venemaa sõjaline agressioon Ukraina vastu ning selle otsene ja kaudne mõju, sealhulgas kehtestatud sanktsioonid, aga ka vastumeetmed, mida on võtnud näiteks Venemaa, on kaasa toonud majanduslikud tagajärjed kogu siseturule. Mõju ELi ettevõtjatele võib avalduda mitmeti, nii otse kui ka kaudselt. See võib seisneda nõudluse vähenemises, kehtivate lepingute ja projektide katkemises koos vastavast käibest ilmajäämisega, tarneahela, eriti toorainete ja eeltoodete tarneahela häiretes või selles, et muudki sisendid ei ole enam kättesaadavad või taskukohased.
- (3) Seda turgu mõjutas juba nädalaid enne Venemaa Ukraina-vastase sõjalise agressiooni tegelikku algust pelgalt selle toimumise tõenäosus. Venemaa sõjaline agressioon Ukraina vastu on toonud otseselt kaasa teatavate toodete, eelkõige Ukrainast ELi imporditava teravilja ja taimeõli, aga ka EList Ukrainasse eksporditava kauba tarneahelate häired. Märkimisväärselt on mõjutatud energiaturg – elektri- ja gaasihinnad on ELis tugevasti tõusnud. Kõrgetel energiahindadel on negatiivsed tagajärjed mitmele majandussektorile, sealhulgas COVID-19 pandeemia tõttu eriti tugevasti kannatanud sektoritele, nagu transport ja turism. Venemaa sõjalise agressiooni ja vastumeetmete tõttu on puudus teatavatest kriitilise tähtsusega toodetest. Olgugi et asendustoodete otsimisega tegeletakse, on teatavates valdkondades tekkinud tarnepiirangute tõttu oht, et tööstustoodang võib oluliselt väheneda. Mõju on juba tunda ka finantsturgudel, kus on eelkõige probleeme likviidsusega ja turu volatiilsusega kaubanduses. Venemaa sõjaline agressioon Ukrainas on toonud kaasa ka Ukraina kodanike ulatusliku sundrände nii riigi sees kui ka naaberriikidesse. ELi saabub ennenägematul hulgal pagulasi. Sellel on kaugeleulatuvad humanitaar- ja majanduslikud tagajärjed.
- (4) Geopoliitilisel kriisil, mille on põhjustanud Venemaa kallaletung Ukrainale, on tugev mõju ka ELi põllumajandusele, toiduainetööstusele ning kalandus- ja vesiviljelussektorile. Kõrged energiahinnad kergitavad omakorda väetisehindu. Väetiste tarnimist ELi mõjutavad ka Venemaalt ja Valgevenest ELi imporditavatele väetistele seatud piirangud. Kriis on tugevasti mõjutanud teravilja (eelkõige maisi ja

nisu) ja õliseemnete (päevalill, raps) või modifitseeritud tärklise tarnimist Ukrainast ja Venemaalt ELi, mis on toonud kaasa loomasööda hindade märgatava ajutise tõusu. Energia-, väetise-, teravilja- ja õlihindade tõusu kombineeritud mõju tunneb kõige tugevamini ELi loomakasvatusektor¹. Ukraina on ka oluline taimeõlide (eriti päevalilleõli) tootja ja eksportija. Nende toodete hinnatõus mõjutab toiduainetööstust ja sunnib selle esindajaid otsima uusi alternatiive.

- (5) Teine probleem on ELi toodete tarnimise häired Ukrainasse ning ka Venemaale ja Valgevenesse sõjaolukorra või selle otsese või kaudse mõju tõttu. Peamiselt puudutakse see veini ja kangeid alkohoolseid jooke, töödeldud toitu (sealhulgas töödeldud puu- ja köögivilja), šokolaadi, maiustusi ja imiku piimasegusid ning Venemaa puhul ka lemmikloomatoitu, Valgevene puhul puu- ja köögivilja ja Ukraina puhul enamikku põllumajandustooteid.
- (6) Olukorda raskendab tootmiskulude järsk kasv, mis tuleneb osaliselt lämmastikväetiste kulude suurenemisest maagaasi hinna erakordselt suure tõusu tõttu, aga ka otsesest energiakasutusest põllumajandus- ning kalandus- ja vesiviljelussektori tootmisprotsessides.
- (7) Geopoliitiline kriis, mille põhjustas Venemaa agressioon Ukraina vastu ning Venemaa energiatarvete kasutamine relvana, võimendab ka ELi tungivat vajadust vähendada oma sõltuvust fossiilkütustest ning kiirendada taastuvenergia kasutuselevõttu, tööstuse dekarboniseerimist ja suurema võimsuse rakendamist sektorites, mis on olulised üleminekuks kliimanetraalsele majandusele, võttes samal ajal arvesse ka ülemaailmseid probleeme, mis kujutavad endast ohtu, et neisse sektoritesse tehtavad investeeringud suunatakse ümber väljapoole EMPd jäävate kolmandatele riikidele.
- (8) Eespool kirjeldatud arvestades on komisjon otsustanud võtta vastu käesoleva teatise, et täpsustada kriteeriume, mille alusel hinnata selliste riigiabi meetmete kokkusobivust siseturuga, mida liikmesriigid võivad võtta leevendamaks majanduslikku mõju, mis tuleneb Venemaa kallaletungist Ukrainale ning selle otsestest või kaudsetest tagajärgedest, aga ka vastumeetmetest, mida on näiteks võtnud Venemaa². Liikmesriikide ja ELi institutsioonide koordineeritud majanduslik reaktsioon on äärmiselt oluline ELile avalduva vahetu negatiivse sotsiaalse ja majandusliku mõju leevendamiseks, et säilitada majandustegevus ja töökohad, ning struktuursete

¹ Ukraina on ELi jaoks suuruselt neljas toiduainete välistarnija ja peamine teravilja (52 % ELi maisiimpordist ja 19 % pehme nisu impordist), taimeõli (23 %) ning õliseemnete (22 %, eelkõige rapsiseemned: 72 %) tarnija. Toiduainete hinnad on kogu maailmas juba niigi kõrged ja võivad praegust olukorda arvestades veelgi tõusta.

² 6. märtsil 2022 võttis Venemaa Föderatsiooni valitsus näiteks vastu dekreeidi nr 299, millega muudetakse patendiomanikule makstava hüvitise summa kindlaksmääramise meetodika paragrahvi 2. Seda meetodikat rakendatakse juhul, kui otsustatakse hüvitise maksmise üle leiutise või kasuliku mudeli kasutamise korral või leiutise kasutamise korral ilma patendiomaniku nõusolekuta ning maksmise korra üle. Selle muudatusega nähakse ette, et „välisriikide patendiomanike leiutise, kasuliku mudeli või tööstusdisainilahenduse kasutamise eest ei maksta hüvitist, kui need riigid panevad toime „ebasõbralikke tegusid““. WIPO üleilmse kaubamärkide andmebaasi, WIPO üleilmse disainilahenduste andmebaasi ja andmebaasi PatentSight järgi oli ELi ettevõtjatel Venemaal 2022. aasta märtsis ligikaudu 150 000 kehtivat kaubamärki, 2 000 kehtivat tööstusdisainilahendust ja 44 000 kehtivat patenti. Venemaal kaitstud ELi ettevõtjate kaubamärgid puudutavad peamiselt järgmisi sektoreid: farmaatsia, kosmeetika, autotööstus, keemia- ja tarbekaubad ning moe- ja luksuskaubad. Arvestades Venemaal 6. märtsil 2022 vastu võetud dekreeidi nr 299 (millega muudetakse patendiomanikule makstava hüvitise kindlaksmääramise meetodikat) ebamääraast sõnastust ning ELi ettevõtjatele ja nende immateriaalsele varale Venemaal avalduvat majanduslikku riski, võib sellisel vastumeetmel olla ELi ettevõtjatele ulatuslik kahjulik mõju.

kohanduste tegemiseks, et tulla toime uue majandusolukorraga, mille on tekitanud Venemaa Ukraina-vastane sõjaline agressioon.

1.1. Euroopa Liidu ja selle rahvusvaheliste partnerite kehtestatud sanktsioonid vastuseks Venemaa agressioonile Ukraina vastu

- (9) Pärast Venemaa provotseerimata ja põhjendamatu kallaletungi Ukrainale on Euroopa Liidu Nõukogu leppinud kokku mitmes piiravate meetmete pakettis.
- (10) 23. veebruaril 2022 leppis nõukogu kokku pakettis, mis sisaldab i) sihipäraseid sanktsioone Venemaa Riigiduma 351 liikme ja veel 27 isiku vastu, ii) piiranguid majandussuhetele Ukraina valitsuse kontrolli alt väljas olevate Donetsk ja Luhanski oblastitega ning iii) piiranguid Venemaa juurdepääsule ELi kapitali- ja finantsturgudele ning -teenustele³.
- (11) 25. veebruaril 2022 leppis nõukogu kokku täiendavates Venemaa-vastastes sanktsioonides, mille sihtmärgiks on: i) finantssektor, ii) energeetika-, kosmose- ja transpordisektor (lennundus), iii) kahesuguse kasutusega kaubad, iv) ekspordikontroll ja ekspordi rahastamine, v) viisapoliitika ning mille hulgas on vi) täiendavad sanktsioonid Venemaa ja teiste (sealhulgas Valgevene) üksikisikute suhtes⁴.

³ Nõukogu 23. veebruari 2022. aasta määrus (EL) 2022/259, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 42 I, 23.2.2022, lk 1); nõukogu 23. veebruari 2022. aasta rakendusmäärused (EL) 2022/260 ja 2022/261, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 42 I, 23.2.2022, lk 3; ELT L 42 I, 23.2.2022, lk 15); nõukogu 23. veebruari 2022. aasta määrus (EL) 2022/262, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 42 I, 23.2.2022, lk 74); nõukogu 23. veebruari 2022. aasta määrus (EL) 2022/263, mis käsitleb piiravaid meetmeid vastusena valitsuse kontrolli alt väljas olevate Ukraina Donetsk ja Luganski oblastite tunnustamisele ja korraldusele siirda nendele aladele Venemaa relvajõud (ELT L 42 I, 23.2.2022, lk 77); nõukogu 23. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/264, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 42 I, 23.2.2022, lk 95); nõukogu 23. veebruari 2022. aasta otsused (ÜVJP) 2022/265 ja 2022/267, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 42 I, 23.2.2022, lk 98, ELT L 42 I, 23.2.2022, lk 114) ning nõukogu 23. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/266, mis käsitleb piiravaid meetmeid vastusena valitsuse kontrolli alt väljas olevate Ukraina Donetsk ja Luhanski oblastite tunnustamisele ja korraldusele siirda nendele aladele Venemaa relvajõud (ELT L 42 I, 23.2.2022, lk 109).

⁴ Nõukogu 25. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/327, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 48, 25.2.2022, lk 1); nõukogu 25. veebruari 2022. aasta määrus (EL) 2022/328, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 49, 25.2.2022, lk 1); nõukogu 25. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/329, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 50, 25.2.2022, lk 1); nõukogu 25. veebruari 2022. aasta määrus (EL) 2022/330, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 51, 25.2.2022, lk 1); nõukogu 25. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/331, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 52, 25.2.2022, lk 1); nõukogu 25. veebruari 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/332, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 53, 25.2.2022, lk 1); nõukogu 25. veebruari 2022. aasta otsus (EL) 2022/333 Euroopa Ühenduse ja Venemaa Föderatsiooni

- (12) 28. veebruaril 2022 otsustas nõukogu sulgeda Euroopa õhuruumi Vene õhusõidukitele ja võttis vastu ennetusmeetmed tagamaks, et Venemaa keskpank ei saa kasutada oma rahvusvahelisi reserve viisil, mis kahjustab võetud meetmete mõju⁵. Samuti võttis nõukogu vastu täiendavad sanktsioonid Venemaa isikute vastu⁶.
- (13) Nõukogu võttis 1. märtsil 2022 vastu täiendavad meetmed: i) valitud Venemaa pankade eemaldamine SWIFT-süsteemist,⁷ ii) meetmed Vene riigile kuuluvate meediakanalite Russia Today ja Sputnik levitatava desinformatsiooni vastu⁸.
- (14) Võttes arvesse Valgevene rolli sõjalisele agressioonile kaasa aitamisel, otsustas nõukogu 2. märtsil 2022 kehtestada Valgevene suhtes täiendavad sanktsioonid, mis on seotud tubakatoodete, mineraalidest toodete, kaaliumkloriidi (potast) sisaldavate toodete, puittoodete, tsemenditoodete, raua- ja terasetoodete ning kummitoodete tootmiseks kasutatavate kaupadega kauplemisega. Samuti keelas ta kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi Valgevenesse või kasutamiseks Valgevenes, selliste kaupade ja sellise tehnoloogia ekspordi, mis võivad aidata kaasa Valgevene sõjalisele, tehnoloogilisele, kaitse- ja julgeolekualasele arengule, ning masinate ekspordi, kehtestades ühtlasi nendega seonduvate teenuste osutamise piirangud⁹. Nõukogu võttis vastu ka üksikmeetmed 22 Valgevene isiku suhtes¹⁰.

vahelise Euroopa Liidu ja Venemaa Föderatsiooni kodanikele viisade väljastamise lihtsustamise lepingu täitmise osalise peatamise kohta (ELT L 54, 25.2.2022, lk 1).

- ⁵ Nõukogu 28. veebruari 2022. aasta määrus (EL) 2022/334, millega muudetakse nõukogu määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 57, 28.2.2022, lk 1), ning nõukogu 28. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/335, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 57, 28.2.2022, lk 4).
- ⁶ Nõukogu 28. veebruari 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/336, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 58, 28.2.2022, lk 1), ning nõukogu 28. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/337, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 59, 28.2.2022, lk 1).
- ⁷ Nõukogu 1. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/345, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 63, 2.3.2022, lk 1), ning nõukogu 1. märtsi 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/346, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 63, 2.3.2022, lk 5).
- ⁸ Nõukogu 1. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/350, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 65, 2.3.2022, lk 1), ning nõukogu 1. märtsi 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/351, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 65, 2.3.2022, lk 5).
- ⁹ Nõukogu 2. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/355, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 765/2006, milles käsitletakse piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes (ELT L 67, 2.3.2022, lk 1), ning nõukogu 2. märtsi 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/356, millega muudetakse otsust 2012/642/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes (ELT L 67, 2.3.2022, lk 103).
- ¹⁰ Nõukogu 1. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/345, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 63, 2.3.2022, lk 1), ning nõukogu 2. märtsi 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/354, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 63, 2.3.2022, lk 5).

- (15) 9. märtsil 2022 võttis nõukogu vastu meetmed, mis on suunatud Valgevene finantssektorile. Nende hulgas on SWIFT-süsteemile juurdepääsu keeld kolmele Valgevene pangale, keeld teha tehinguid Valgevene keskpangaga, piirangud Valgevenest ELi suunduvatele rahavoogudele ja keeld tarnida Valgevenesse europangatähti¹¹. Lisaks kehtestas ta täiendavad piiravad meetmed merenavigatsioonikaupade ja raadiosidetehnoloogia eksportimise suhtes Venemaale. Lisaks kehtestas nõukogu piiravad meetmed veel 160 isiku suhtes¹². Nõukogu leppis 15. märtsil 2022 kokku täiendavates valdkondlikes ja individuaalsetes meetmetes Venemaa vastu¹³. Eelkõige otsustas nõukogu i) keelata tehingud teatavate Vene riigi omaduses olevate ettevõtetega, ii) keelata kõikidele Venemaa isikutele ja üksustele igasugune krediidiireitinguteenuste osutamine ning juurdepääs krediidiireitingualase tegevusega seotud tellimisteenustele, iii) laiendada loetelu Venemaa kaitsesektori ja tööstusliku baasiga seotud isikutest, kelle suhtes kehtestatakse rangemad ekspordipiirangud seoses kahesuguse kasutusega kaupadega ning kaupade ja tehnoloogiaga, mis võivad aidata kaasa Venemaa kaitse- ja julgeolekusektori tehnilisele arengule, iv) keelata uued investeeringud Venemaa energeetikasektoris ning kehtestada üldine piirang seadmete, tehnoloogia ja teenuste eksportimisele Venemaa energiatööstusele, ja v) kehtestada täiendavad kaubanduspiirangud rauale ja terasele ning luksuskaupadele¹⁴. Lisaks otsustas nõukogu kehtestada sanktsioonid Venemaa olulisemate oligarhide, lobistide ja propagandistide vastu ning tähtsamate ettevõtete vastu lennundus-, sõjandus- ja kahesuguse kasutusega kaupade, laevaehitus- ja masinaehitussektoris¹⁵.
- (16) 3. juunil 2022 võttis nõukogu vastu kuuenda sanktsioonide paketi,¹⁶ pidades silmas Venemaa jätkuvat sõjalist agressiooni Ukraina vastu, Valgevene toetust sellele ja

¹¹ Nõukogu 9. märtsi määrus (EL) 2022/398, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 765/2006, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes ja Valgevene osalemisega Venemaa agressioonis Ukraina vastu (ELT L 82, 9.3.2022, lk 1).

¹² Nõukogu 9. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/394, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 81, 9.3.2022, lk 1).

¹³ Nõukogu 15. märtsi 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/427, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 87, 15.3.2022, lk 1); nõukogu 15. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/428, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 87 I, 15.3.2022, lk 13).

¹⁴ Nõukogu 15. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/428, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 87 I, 15.3.2022, lk 13), ning nõukogu 15. märtsi 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/430, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 87 I, 15.3.2022, lk 56).

¹⁵ Nõukogu 15. märtsi 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/427, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 87 I, 15.3.2022, lk 1), ning nõukogu 15. märtsi 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/429, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 87 I, 15.3.2022, lk 44).

¹⁶ Nõukogu 3. juuni 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/876, millega rakendatakse määruse (EÜ) nr 765/2006 (mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes ja Valgevene osalemisega Venemaa agressioonis Ukraina vastu) artikli 8a lõiget 1 (ELT L 153, 3.6.2022, lk 1); nõukogu 3. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/877, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 765/2006, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes ja Valgevene osalemisega Venemaa agressioonis Ukraina vastu

teateid Venemaa relvajõudude hirmutegudest. Pakett hõlmab järgmist: 1) keeld importida Venemaalt toornaftat ja rafineeritud naftatooteid, v.a mõned erandid; 2) SWIFT-süsteemile juurdepääsu keeld veel kolmele Venemaa pangale ja ühele Valgevene pangale; 3) veel kolme Vene riigi omandis oleva kanali ringhäälingutegevuse peatamine liidus. Samuti võttis EL vastu sanktsioonid veel 65 isiku ja 18 üksuse vastu. Nende hulka kuuluvad isikud, kes vastutavad Butšas ja Mariupolis toime pandud jõhkrate massikuritegude eest.

- (17) Nõukogu võttis 21. juulil 2022 vastu seitsmenda paketi, mida nimetatakse ka sanktsioonide säilitamise ja ühtlustamise paketiks¹⁷ ning mis koosneb järgmistest lisameetmetest: 1) kulla impordikeeld; 2) tugevdatud aruandlusnõuded isikutele, kelle suhtes kohaldatakse sanktsioone; 3) sihipärased ekspordikeelud; 4) sadamasse sisenemise keeld; 5) finantssanktsioonid; 6) toiduga kindlustatus ja energiajulgeolek; 7) meditsiinilised ja ravimeid käsitlevad erandid. Ühtlasi lisas liit varade külmutamise loetellu 54 isikut ja 10 üksust.
- (18) Nõukogu võttis 6. oktoobril 2022 vastu kaheksanda sanktsioonide paketi, mis koosneb järgmistest lisameetmetest:¹⁸ 1) täiendavate isikute ja üksuste kandmine sanktsioonide

(ELT L 153, 3.6.2022, lk 11); nõukogu 3. juuni 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/878, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 153, 3.6.2022, lk 15); nõukogu 3. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/879, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 153, 3.6.2022, lk 53); nõukogu 3. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/880, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 153, 3.6.2022, lk 75); nõukogu 3. juuni 2022. aasta rakendusotsus (ÜVJP) 2022/881, millega rakendatakse otsust 2012/642/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes ja Valgevene osalemisega Venemaa agressioonis Ukraina vastu (ELT L 153, 3.6.2022, lk 77); nõukogu 3. juuni 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/882, millega muudetakse otsust 2012/642/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes ja Valgevene osalemisega Venemaa agressioonis Ukraina vastu (ELT L 153, 3.6.2022, lk 88); nõukogu 3. juuni 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/883, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 153, 3.6.2022, lk 92); nõukogu 3. juuni 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/884, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 153, 3.6.2022, lk 128); nõukogu 3. juuni 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/885, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 153, 3.6.2022, lk 139).

¹⁷ Nõukogu 21. juuli 2022. aasta määrus (EL) 2022/1269, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 193, 21.7.2022, lk 1); nõukogu 21. juuli 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/1270, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 193, 21.7.2022, lk 133); nõukogu 21. juuli 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/1271, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 193, 21.7.2022, lk 196); nõukogu 21. juuli 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/1272, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 193, 21.7.2022, lk 219).

¹⁸ Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1903, millega muudetakse määrust (EL) 2022/263, mis käsitleb piiravaid meetmeid vastusena valitsuse kontrolli alt väljas olevate Ukraina Donetsk ja Luganski oblastite tunnustamisele ja korraldusele siirda nendele aladele Venemaa relvajõud (ELT L 259 I, 6.10.2022, lk 1); nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1904, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 259 I, 6.10.2022, lk 3); nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1905, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset

loetellu; 2) piirangute laiendamine Hersoni ja Zaporizžja oblastitele; 3) uued impordi- ja ekspordipiirangud; 4) G7 naftahinna ülempiiri kehtestamine; 5) piirangud riigiettevõtetele; 6) finants-, IT- ja muude äriteenuste piirangud; 7) sanktsioonidest kõrvalhoidmise takistamine.

- (19) 16. detsembril 2022 võttis nõukogu vastuseks Venemaa sissetungile Ukrainasse vastu üheksanda sanktsioonide paketi,¹⁹ mis hõlmab järgmisi keelde: droonimootorite eksport, kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia eksport, kaevandussektoris tehtavad investeeringud, tehingud Venemaa regionaalarengu pangaga ning reklaami- ning turu-uuringute ja avaliku arvamuse uuringute korraldamise teenuste osutamine; lisaks otsustas nõukogu võtta vastu tervikliku individuaalsete meetmete paketi. 25. veebruaril 2023 võttis nõukogu vastu kümnnenda sanktsioonide paketi, millega kehtestati täiendav ekspordikeeld elutähtsa tehnoloogia ja tööstuskaupade, näiteks elektroonika, erisõidukite, masinaosade ning veoautode ja reaktiivmootorite varuosade suhtes, samuti selliste ehitussektori kaupade suhtes, mida saab suunata Venemaa sõjaväele, nagu antennid või kraanad. Samuti otsustas nõukogu kehtestada piiravad meetmed veel 87 isiku ja 34 üksuse suhtes²⁰.

terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 259 I, 6.10.2022, lk 76); nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/1906, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 259 I, 6.10.2022, lk 79); nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/1907, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 259 I, 6.10.2022, lk 98); nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/1908, millega muudetakse otsust (ÜVJP) 2022/266, mis käsitleb piiravaid meetmeid vastusena valitsuse kontrolli alt väljas olevate Ukraina Donetsk ja Luhanski oblastite tunnustamisele ja korraldusele siirda nende aladele Venemaa relvajõud (ELT L 259 I, 6.10.2022, lk 118); nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/1909, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 259 I, 6.10.2022, lk 122).

- ¹⁹ Nõukogu 16. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2474, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 322 I, 16.12.2022, lk 1); nõukogu 16. detsembri 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/2475, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 322 I, 16.12.2022, lk 315); nõukogu 16. detsembri 2022. aasta rakendusotsus (EL) 2022/2476, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 322 I, 16.12.2022, lk 318); nõukogu 16. detsembri 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/2477, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 322 I, 16.12.2022, lk 466); nõukogu 16. detsembri 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/2478, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 322 I, 16.12.2022, lk 614); nõukogu 16. detsembri 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/2479, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 322 I, 16.12.2022, lk 687).

- ²⁰ Nõukogu 25. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/426, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 59 I, 25.2.2023, lk 1); nõukogu 25. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/427, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 59 I, 25.2.2023, lk 6); nõukogu 25. veebruari 2023. aasta rakendusmäärus (EL) 2023/429, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 59 I, 25.2.2023, lk 278); nõukogu 25. veebruari 2023. aasta otsus (ÜVJP) 2023/432, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT

- (20) Tihedas koostöös ELiga kehtestasid sanktsioone ka rahvusvahelised partnerid, eelkõige Ameerika Ühendriigid, Ühendkuningriik, Kanada, Norra, Jaapan, Lõuna-Korea, Šveits ja Austraalia.

1.2. Kõrgete gaasi- ja elektrihindade või energiavarustuse häirete mõju ettevõtjatele ja kodumajapidamistele

- (21) Praegune kriis on tõstnud gaasi ja elektri hinnad enneolematult kõrgele, tunduvalt kõrgemale kui niigi kõrge agressioonieelne tase. Venemaa tahtlik gaasivoogude kasutamine relvana on põhjustanud suurt volatiilsust ja ebakindlust ELi ja üleilmsetel energiaturgudel. EL ja selle liikmesriigid on võtnud mitmesuguseid meetmeid kõrgete hindade probleemi lahendamiseks ja energiavarustuse kindlustamiseks. Sellega seoses viitab komisjon meetmepaketile, mille ta esitas juba 2021. aasta oktoobris²¹ (edaspidi „oktoobrikuu teatis“), 8. märtsi 2022. aasta teatisele „REPowerEU“^{22 23} (edaspidi „REPowerEU teatis“), 18. mai 2022. aasta kavale „REPowerEU“²⁴ gaasihoidlate määrusele,²⁵ 20. juuli 2022. aasta teatisele „Säästame gaasi turvalise talve nimel“²⁶ määrusele (EL) 2022/1369 gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmete kohta²⁷ ja määrusele (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid²⁸. 18. oktoobril 2022 võttis komisjon vastu energiaalase hädaolukorra teatise,²⁹ mis käsitleb ühist ELi ettevalmistust ja kaitset ning ühisoste. Selle teatisega koos tegi komisjon ettepaneku uue erakorralise määruse kohta,³⁰ et ohjeldada gaasihinnatõusu ELis ja tagada sel talvel varustuskindlus. Selleks

L 59 I, 25.2.2023, lk 437); nõukogu 25. veebruari 2023. aasta otsus (ÜVJP) 2023/434, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas ((ELT L 59 I, 25.2.2023, lk 593).

- ²¹ Komisjoni 13. oktoobri 2021. aasta teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Toimetulek energiahindade tõusuga: meetme- ja toetuspakett“ (COM(2021) 660 final).
- ²² Komisjoni 8. märtsi 2022. aasta teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „REPowerEU: Euroopa ühismeede taskukohasema, kindlama ja kestlikuma energiavarustuse tagamiseks“ (COM(2022) 108 final).
- ²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. veebruari 2021. aasta määrusega (EL) 2021/240 (ELT L 57, 18.2.2021, lk 1) loodud tehnilise toe instrumendi kaudu toetab komisjon liikmesriike taotluse korral selliste reformide kavandamisel ja rakendamisel, mille eesmärk on tagada taskukohasem, kindlam ja säästvam energia.
- ²⁴ Komisjoni 18. mai 2022. aasta teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kava „REPowerEU““ (COM(2022) 230 final).
- ²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/1032, millega muudetakse määruseid (EL) 2017/1938 ja (EÜ) nr 715/2009 seoses gaasi hoiustamisega (ELT L 173, 30.6.2022, lk 17).
- ²⁶ Komisjoni 20. juuli 2022. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Säästame gaasi turvalise talve nimel“ (COM(2022) 360 final).
- ²⁷ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).
- ²⁸ Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid (ELT L 261 I, 7.10.2022, lk 1).
- ²⁹ Komisjoni 18. oktoobri 2022. aasta teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Energiaalne hädaolukord: ühine ELi ettevalmistus ja kaitse ning ühisostud“ (COM(2022) 553 final).
- ³⁰ Ettepanek: nõukogu määrus, milles käsitletakse solidaarsuse suurendamist gaasistude parema koordineerimise, piiriülese gaasikaubanduse ning usaldusväärsete hinnavõrdlusaluste kehtestamise kaudu (COM(2022) 549 final, 18. oktoober 2022).

nähakse ette ühised gaasiostud, hindade piiramise mehhanismid TTFi gaasibörsil, uued meetmed taristukasutuse läbipaistvuse ja liikmesriikidevahelise solidaarsuse suurendamiseks ning selleks, et vähendada gaasinõudlust.

- (22) Väga kõrged energiahinnad kahjustavad majandust ja ELi kodanike, iseäranis kõige ebasoodsamas olukorras olevate inimeste ostujõudu. Euroopa Keskpanga hinnangul väheneb reaalne SKP 2022. aasta viimases kvartalis 0,1 % ja jääb 2023. aasta esimeses kvartalis muutumatuks peamiselt energiatarnehäirete, suurema inflatsiooni ja sellest tuleneva usalduse vähenemise tõttu³¹. Püsivalt kõrged energiahinnad viivad tõenäoliselt vaesuse suurenemiseni ja mõjutavad ettevõtjate konkurentsivõimet. Eelkõige on kasvanud energiamahukate tööstusharude tootmiskulud. Kulude suurenemine võib teataval juhul seada kahtluse alla üldiselt kasumlike ettevõtjate tegevuse jätkumise ELis ning see mõjutab tõenäoliselt tööhõivet.
- (23) Komisjoni 2021. aasta oktoobris esitatud meetmepakett on osutunud kasulikuks ja seda on laialdaselt kohaldanud paljud liikmesriigid, kes on riigi tasandil võtnud mitmesuguseid meetmeid. Meetmepaketti laiendati 2022. aasta kevadel teatisega energiaturul sekkumiseks lühikeses perspektiivis ja elektrituru korralduse täiustamiseks pikas perspektiivis³².
- (24) REPowerEU teatises esitati meetmed energiahindade tõusule reageerimiseks ja gaasivarude täiendamiseks talveks ning kavas „REPowerEU“³³ on sätestatud taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamise, energiasäästu, energiatõhususe ning energiavarustuse mitmekesistamise meetmed. Rohepöörde kiirendamine vähendab heidet ja sõltuvust imporditud fossiilkütustest ning kaitseb hinnatõusude eest. Gaasihoidlate määrusega³⁴ kehtestati uued gaasi hoiustamise miinimumkohustused, et tagada tärned eelseisval talvel, ning liikmesriikidelt nõutakse 1. novembriks 2022 gaasihoidlate täitmist 80 %ni ja järgnevate aastate samaks kuupäevaks 90 %ni.
- (25) Kuna kriis suurendas veelgi varustuskindluse ja häirete riske, hakkas liit valmistuma Venemaa gaasitarnete pikaajaliseks ja võimalik, et lõplikuks peatamiseks. Uues Euroopa gaasinõudluse vähendamise kavas³⁵ on sätestatud nõudluse kooskõlastatud vähendamise meetmed, põhimõtted ja kriteeriumid ning sellega kaasneb määrus (EL) 2022/1369 gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmete kohta,³⁶ millega seatakse vabatahtlik eesmärk vähendada gaasinõudlust 15 % kõikides liikmesriikides ja kehtestatakse protsess siduva nõudluse vähendamise eesmärgi saavutamiseks, kui see peaks osutuma vajalikuks.

³¹ Euroopa Keskpanga (EKP) ekspertide 2022. aasta septembri makromajanduslik prognoos euroala kohta.

³² Komisjoni 18. mai 2022. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tegevuskava energiaturul sekkumiseks lühikeses perspektiivis ja elektrituru korralduse täiustamiseks pikas perspektiivis“ (COM(2022) 236 final).

³³ COM(2022) 230 final, 18. mai 2022.

³⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/1032, millega muudetakse määruseid (EL) 2017/1938 ja (EÜ) nr 715/2009 seoses gaasi hoiustamisega (ELT L 173, 30.6.2022, lk 17).

³⁵ Euroopa Komisjoni teabevahetuse peadirektoraat: „Euroopa gaasinõudluse vähendamise kava“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2775/705563>.

³⁶ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).

- (26) Nõukogu võttis 6. oktoobril 2022 vastu määruse (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid, millega vähendada Euroopa kodanike ja ettevõtjate energiaarveid. Muu hulgas sisaldab määrus (EL) 2022/1854 meetmeid elektrinõudluse vähendamiseks, mis aitab piirata tarbijate elektrikulusid ja jaotada energiasektori ülemääraseid tulud ümber lõpptarbijatele.
- (27) Et tulla toime kõrgete energiahindadega, võttis nõukogu 19. ja 22. detsembril 2022 vastu täiendavad määrused: nõukogu määrus (EL) 2022/2576, millega suurendatakse solidaarsust gaasi ostmise parema koordineerimise, piiriülese gaasikaubanduse ja usaldusväärsete hinna võrdlusaluste abil,³⁷ nõukogu määrus (EL), millega kehtestatakse raamistik taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamiseks,³⁸ ning nõukogu määrus (EL) 2022/2578, millega luuakse turukorrektsioonimehhanism liidu kodanike ja majanduse kaitsmiseks ülemäära kõrgete hindade eest³⁹.

1.3. Vajadus riigiabi meetmete tiheda kooskõlastamise järele Euroopa tasandil

- (28) ELi riigiabi kontrolli sihipärase ja proportsionaalse kohaldamisega tagatakse, et riikide toetusmeetmed aitavad tulemuslikult praeguse kriisi tõttu raskustesse sattunud ettevõtjaid ja töötajaid ning sellega säilitatakse riiklike toetusmeetmete pikaajaline jätkusuutlikkus. Ühtlasi tagatakse sellega, et ELi siseturg ei killustu ja kõigile säilivad võrdsed tingimused. Siseturu terviklikkus on oluline, et seista vastu välisele survele ja hoida ära võidusubsideerimist, mille korral saaksid rohkem vahendeid omavad liikmesriigid naabritest rohkem kulutada, kahjustades seega ühtekuuluvust liidus.
- (29) Komisjon leiab, et kuna praegune kriis mõjutab kõikide liikmesriikide ettevõtjaid, on põhjendatud lubada arvutada kohaldatavate jaotiste puhul abi ülemmäärad iga liikmesriigi kohta eraldi, kui on tagatud, et abikõlblikke kulusid saab katta ainult üks kord ja et peetakse kinni käesoleva teatise alusel kohaldatavatest konkreetsetest abi ülemmääradest.
- (30) Lisaks leiab komisjon, et selleks, et käsitleda sõltuvust fossiilkütustest kui kriisi süvendavat olulist elementi ja kiirendada rohepööret kooskõlas kava „REPowerEU“ eesmärkidega, tagades samal ajal ELi tulevase vähese CO₂ heitega energiasüsteemi vastupidavuse, on vaja täiendavaid strateegilisi investeeringuid. Eriti asjakohane on see praeguses ülemaailmses kontekstis, kus on oht, et sellised investeeringud suunatakse EMPst väljapoole. Käesoleva teatise jaotistes 2.5 ja 2.6 on esitatud asjakohased vahendid taastuvenergia tootmise projektide kasutuselevõtuks ja tööstuse dekarboniseerimise meetmete rakendamiseks; need vahendid avaldavad kliimanetraalsele majandusele üleminekuks vajalike seadmete ja komponentide tootmisele küll olulist, kuid kaudset mõju. Seda arvesse võttes tagatakse käesoleva teatise jaotisega 2.8 liikmesriikidele täiendavad võimalused anda otsest toetust tulusteks investeeringuteks nimetatud üleminekuks vajalikesse konkreetsetesse strateegilistesse kaupadesse. Programm „InvestEU“ on liidu vahend, millega hoogustada erainvesteeringuid ELi prioriteetsetesse valdkondadesse ning millel on

³⁷ Nõukogu 19. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2576, millega suurendatakse solidaarsust gaasi ostmise parema koordineerimise, usaldusväärsete hinna võrdlusaluste ja piiriülese gaasikaubanduse abil (ELT L 335, 29.12.2022, lk 1).

³⁸ Nõukogu 22. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2577, millega kehtestatakse raamistik taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamiseks (ELT L 335, 29.12.2022, lk 36).

³⁹ Nõukogu 22. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2578, millega luuakse turukorrektsioonimehhanism liidu kodanike ja majanduse kaitsmiseks ülemäära kõrgete hindade eest (ELT L 335, 29.12.2022, lk 45).

keskne roll toetuse suunamisel neisse valdkondadesse, lähtudes eelkõige energia ja rohelise kokkuleppe tööstuskavast⁴⁰. Juhul kui InvestEU rakenduspartnerite ja finantsvahendajate kehtestatud meetmete suhtes kohaldatakse riigiabi eeskirju, võivad nimetatud meetmed niisiis kuuluda käesoleva teatise jaotiste 2.5, 2.6 ja 2.8 kohaselt komisjoni heakskiidetud kavadesse. Kuna tootmiskäitistesse tehtavate investeeringute toetamine võib põhjustada pingeid seoses siseturu terviklikkuse ja ühtekuuluvuse üldiste eesmärkidega, peab selline toetus olema selgelt piiritletud kindlaksmääratud strateegiliste valdkondadega, ajaliselt ja abi nimisummade suhtes piiratud ning tagama piisavad stiimulid ühtekuuluvuseesmärkide saavutamiseks. Käesoleva teatise jaotises 2.8 on esitatud eritingimused, mille alusel peetakse erandkorras riigiabi eeskirjadega kokkusobivaks toetust, mida antakse kliimaneutraalsele majandusele üleminekule suunatud konkreetsetesse meetmetesse investeerimiseks. Mis puudutab käesoleva jaotisega hõlmatud võimalust anda kavaväliselt individuaalset toetust, siis see kas piirdub abi saavate piirkondadega (kohaldatavate regionaali kaartide alusel) või siis on vaja investeeringuid teha vähemalt kolmes EMP liikmesriigis, kusjuures märkimisväärne osa peaks toimuma vähemalt kahes abi saavas piirkonnas. See nõue aitab veelgi laiendada vastava väärtusahela üldist ökosüsteemi kõikjal Euroopas ja suurendada nii tarneahelate vastupidavusvõimet.

1.4. Asjakohased riigiabimeetmed

- (31) Võttes arvesse liikmesriikide üldisi jõupingutusi selliste probleemide lahendamiseks, mis tulenevad Venemaa sõjalisest agressioonist Ukraina vastu, esitatakse käesolevas teatises liikmesriikide võimalused pakkuda ELi riigiabi eeskirjade alusel likviidsust ja juurdepääsu rahastamisele ettevõtjatele, eelkõige VKEdele, kes on praeguse kriisi tõttu majandusraskustes, ning soodustada energiatarbimise vähendamist.
- (32) 2021. aasta oktoobri teatises on öeldud, et meetmed, millega aidatakse energia eratarbijaid, ei kujuta endast riigiabi, eeldusel et need ei too kaudselt kasu konkreetsele sektorile või ettevõtjale. Liikmesriigid võivad näiteks maksta suurimates raskustes olevatele isikutele spetsiaalseid sotsiaaltoetusi, mis võivad aidata neil lühemas plaanis tasuda oma energiaarveid, või pakkuda toetust energiatõhususe parandamiseks, tagades samal ajal turu tõhusa toimimise.
- (33) Energia kommertstarbijatele suunatud meetmed ei kujuta endast riigiabi juhul, kui meetmed on üldist laadi. Need mittevalikulised meetmed võivad olla näiteks maksude vähendamine, maagaasi-, elektri- või kaugküttetarnete vähendatud maksumäär või väiksemad võrgukulud. Kui riiklikud sekkumismeedmed liigituvad abiks, võib neid pidada riigiabi eeskirjadega kokkusobivaks juhul, kui need vastavad teatavatele nõuetele. Liikmesriigid võivad anda ilma eelnevalt komisjonile teatamata näiteks abi ühtlustatud keskkonnamaksude vähendustena, pidades kinni energia maksustamise direktiivis⁴¹ sätestatud miinimummääradest ja eeskirjadest ning grupierandi määrase sätetest.
- (34) Käesoleva teatise jaotiste 2.1 ja 2.4 kohaselt võib abi anda lõplikule abisaajale otse või energiatarnija kaudu. Kui abi antakse energiatarnija kaudu, peab liikmesriik tõendama,

⁴⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimaneutraalsuse ajastuks (COM(2023) 62 final, 1.2.2023).

⁴¹ Nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik (ELT L 283, 31.10.2003, lk 51).

et kasutab sellist mehhanismi, mis säilitab tarnijatevahelise konkurentsi ja mille kaudu jõuab abi lõpliku abisaajani.

- (35) Komisjon leiab, et teatavad finantsvajadused võivad nõuda muid vahendeid kui need, mida käsitletakse teatise jaotistes 2.1, 2.2 ja 2.3. See võib juhtuda eelkõige siis, kui praegune kriis ei too kaasa mitte ainult likviidsusvajadust, vaid ka märkimisväärset kahju, mis võib vähendada abisaaja suutlikkust oma võlga teenindada ja osutab maksevõime vajadustele. Juhul kui üksikutele abisaajatele antakse suuri abisummasid ja kui nende suutlikkus, arvestades varasemat teenimisvõimet, oma võlga teenindada näib keeruline, võivad liikmesriigid kaaluda teabe küsimist abisaajatelt nende prognoositava tulusuutlikkuse kohta, et jätkata võla teenindamist ja et hinnata, kas muude vahendite, näiteks maksevõimetoetuse kasutamine võib nüüd või edaspidi olla nende finantsvajaduste rahuldamiseks asjakohasem.
- (36) Konkreetsetel asjaoludel⁴² võivad liikmesriigid leida, et ettevõtjad, keda praegune kriis tõsiselt mõjutab, vajavad maksevõimetoetust, milleks ei piisa üksnes eraallikatest. Kui ettevõtjad ilma sellise maksevõimetoetusega lõpetaksid tegevuse või piiraksid seda ja kui tegevuse lõpetamine või piiramine ohustaks energiaturge või muid turge, mis on süsteemse tähtsusega majanduse jaoks (või siseturu turvalisuse ja vastupanuvõime seisukohast), võib sellist maksevõimetoetust pidada ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks.
- (37) Komisjon peab nõutaval juhtumipõhisel hindamisel eriti tähtsaks järgmisi punktis 36 esitatud põhimõtteid:
- abi peab olema vajalik, asjakohane ja proportsionaalne,⁴³ et vältida selliste ettevõtjate ootamatut turult lahkumist, ning see ei tohi mingil juhul ületada elujõulisuse tagamiseks vajalikku miinimumi;
 - suuremasse kontserni kuuluv või selle poolt ülevõetav äriühing ei ole abikõlblik, välja arvatud juhul, kui on võimalik tõendada, et äriühingu raskused ei tulene kontsernisisesest meelevaldsest kulude jaotusest ning on liiga suured, et kontsern saaks nendega ise toime tulla. Sellistel juhtudel on tavaliselt vaja kontserni suurt panust maksevõimet toetavasse meetmesse;
 - riigiabi tuleb anda tingimustel, mis võimaldavad riigile mõistlikku tasu, näiteks asjakohast osa abisaaja tulevases kasust, võttes arvesse omakapitali riigipoolset suurendamist võrreldes äriühingu ülejäänud omakapitaliga pärast kahjumit, sealhulgas prognoositavat kahjumit ilma abimeetmeta;
 - kui abi antakse allutatud laenu või muu hübriidinstrumendi vormis, peab sellise instrumendi üldine tasuvus võtma piisavalt arvesse valitud instrumendi omadusi, sealhulgas selle allutatuse taset ja kõiki makseviise;
 - vaja on asjakohaseid konkurentsimeetmeid, mis on kooskõlas 2014. aasta päästmise ja ümberkorraldamise suuniste⁴⁴ põhimõtetega. Võttes arvesse iga

⁴² Sekkumine peab piirduma olukordadega, kus see on ühistes huvides.

⁴³ Põhimõtteliselt on abi proportsionaalne, kui see ei lähe kaugemale abisaaja kapitali struktuuri taastamisest Venemaa Ukraina-vastases agressioonist põhjustatud kriisi eelsele tasemele. Abi proportsionaalsuse hindamisel võetakse arvesse praeguse kriisi kontekstis saadud või kavandatud riigiabi ja eelkõige käesoleva teatise alusel antud abi.

võimaliku juhtumi eripära ja asjaomast konkurentsiolukorda, võib kompensatsioonimeetmena olla nõutav ka varade võõrandamine. Lisaks on vaja käitumuslikke meetmeid, sealhulgas kohustusi, millega keelatakse tulemuslikult preemiamaksed või muud muutuvmaksed, dividendimaksed ja omandamised;

- f. komisjon võib nõuda, et liikmesriik esitaks (ja seda ka pärast komisjoni otsuse tegemist) oma hinnangu abisaaja pikaajalise elujõulisuse kohta, lisades juurde teatise, või esitaks selle hilisemal kuupäeval. Kui komisjon peab pärast sellise hinnangu läbivaatamist asjakohaseks, peab liikmesriik esitama komisjoni poolt kindlaks määratud aja jooksul komisjonile heakskiitmiseks ümberkorralduskava vastavalt päästmise ja ümberkorraldamise suunistele.

(38) Liikmesriike kutsutakse kaaluma võimalust siduda käesoleva teatise jaotiste 2.4 ja 2.8 kohase abi andmine mittediskrimineerival viisil keskkonnakaitset või energiavarustuskindlust käsitlevate nõuetega. See võiks näiteks toimuda järgmiselt:⁴⁵

- a. nõue abisaajale, et ta kataks teatava osa oma energiatarbimisest taastuenergiaga, näiteks elektriostulepingute või taastuvatest energiaallikatest energiatootmisel tehtavate otseinvesteeringute kaudu;
- b. nõue abisaaja investeeringuteks energiatõhususse ehk oma majandustoodanguga seotud energiatarbimise vähendamise, näiteks tootmisprotsessides, küttes või transpordis, eelkõige meetmete kaudu, millega rakendatakse direktiivi 2012/27/EL artikli 8 lõigete 2 või 4 ja VI lisa kohaselt tehtud energiaauditite soovitusi;
- c. nõue investeeringuteks, et vähendada või mitmekesistada maagaasi tarbimist, nt elektrifitseerimismeetmete abil, milles kasutatakse taastuenergiavahendite, või ringluspõhiste lahenduste abil, nagu heitgaaside korduskasutamine;
- d. investeeringute paindlikkuse nõue, et kohandada äriprotsesside paremini elektriturgude hinnasignaalidega.

(39) Samuti võivad liikmesriigid anda abi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 2 punkti b alusel erakorraliste sündmuste tekitatud kahju korvamiseks. Riigiabi, mille eesmärk on leevendada kahju, mida otseselt põhjustab praegune erakorraline Venemaa agressioon Ukraina vastu, võib hõlmata ka Venemaa Ukraina-vastase agressiooni teatavaid tagajärgi, sealhulgas kehtestatud majandussanktsioonid või vastumeetmed, mis mõjutavad negatiivselt abisaaja majandustegevust või tema majandustegevuse konkreetset ja lahutamatu osa.

(40) Kahju, mis on otseselt põhjustatud maagaasi või elektri tarbimise kohustuslikust vähendamisest liikmesriikide nõudmisel, võib hinnata ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 2 punkti b alusel, tingimusel et ülemäärast hüvitamist ei toimu.

⁴⁴ Komisjoni teatis „Suunised raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“ (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1).

⁴⁵ Liikmesriike kutsutakse üles kasutama riigiabi andmise võimalusi, mis on heaks kiidetud kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunistes alates 2022. aastast, eelkõige võimalusi, mis on seotud taastuenergiaga, energiatõhususe või muude dekarboniseerimise meetmetega.

- (41) Liikmesriigid peavad sellistest abimeetmetest teatama ja komisjon hindab neid otse ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 2 punkti b alusel. Sellist abi võib anda raskustes olevatele ettevõtjatele.
- (42) Kooskõlas määrusega (EL) 2022/1369 gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmete kohta⁴⁶ võivad liikmesriigid kaaluda asjakohaseid meetmeid maagaasinõudluse vabatahtliku vähendamise stimuleerimiseks. Kui liikmesriigid kavandavad selliste stiimulite kehtestamist praeguse kriisi kontekstis, hindab komisjon neid meetmeid otse ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel. Ehkki see nõuab juhtumipõhist hindamist, peab komisjon eriti tähtsaks järgmisi elemente:
- a. läbipaistvatel kriteeriumidel põhineva konkurentsipõhise protsessi kasutamine, et sõlmida lepinguid nõudluse vabatahtlikuks vähendamiseks;
 - b. piiriülese kaubanduse või kaubavoogude ametlike piirangute puudumine;
 - c. asjaomaste stiimulite piiramine, et nõuda tulevikus vähendamist, mis ületab selle, mida abisaaja oleks teinud meetmest olenemata;
 - d. gaasi lõpliku kogunõudluse kohene vähendamine asjaomases liikmesriigis, vältides samal ajal pelka nihet maagaasinõudluses.
- (43) Liikmesriigid võivad kaaluda ka meetmeid gaasihoidlate täitmise stimuleerimiseks, kui turg piisavaid stiimuleid ei paku. Kui liikmesriigid kavatsevad praeguses kriisiolukorras pakkuda stiimuleid gaasihoidlate täitmiseks, hindab komisjon neid otse ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel⁴⁷. Kuigi see nõuab juhtumipõhist hindamist, peab komisjon eriti tähtsaks järgmisi elemente:
- a. läbipaistvatel kriteeriumidel põhineva konkurentsipõhise protsessi kasutamine abi minimeerimiseks;
 - b. piiriülese kaubanduse või kaubavoogude piirangute puudumine;
 - c. kaitsemeetmed ülemäärase hüvitamise vältimiseks;
 - d. määruse (EL) 2017/1938⁴⁸ artiklites 6a–6d sätestatud kohustuste ja tingimuste täitmine gaasihoidlate täitmisel ja selleks stiimulite loomisel, eelkõige artikli 6b lõigetes 2 ja 3 sätestatud toetusmeetmete tingimused.
- (44) Komisjon kaalub igal üksikjuhul eraldi vajalikku, proportsionaalset ja asjakohast abi kooskõlas komisjoni teatisega „Säästame gaasi turvalise talve nimel“⁴⁹ ja riiklike gaasivarustuskindluse hädaolukorra lahendamise kavadega, et kohandada rajatisi, mis aitavad ajutiselt asendada gaasi teise, rohkem saastava süsinikütusega. Igal sellisel alternatiivsel süsinikupõhisel kütusel peab olema võimalikult väike heitesisaldus ning

⁴⁶ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).

⁴⁷ Vt komisjoni 12. juuli 2022. aasta otsus SA.103012 (2022/NN) – Stimuleeriv meede Bergermeeri maagaasihoidla täitmiseks järgmiseks kütteperioodiks.

⁴⁸ Nagu on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2022. aasta määrusega (EL) 2022/1032 (ELT L 173, 30.6.2022, lk 17).

⁴⁹ COM(2022) 360 final, 20.7.2022.

abi andmise tingimuseks peaksid olema jõupingutused energiatõhususe suurendamiseks ja kriisijärgse seotuse vältimiseks kooskõlas ELi kliimaeesmärkidega. Sellised meetmed võivad olla suunatud nii gaasitarbimise ennetavale vähendamisele kui ka maagaasi nõudluse kohustuslikule vähendamisele, v.a juhul, kui kompenseeritakse teisiti⁵⁰.

- (45) Võttes arvesse raskusi kaupade veol Ukrainasse ja Ukrainast välja, kaalub komisjon igal üksikjuhul võimalikku abi kindlustuseks või edasikindlustuseks kaupade veol Ukrainasse ja Ukrainast välja. Muu hulgas peavad liikmesriigid näitama, et kindlustus või edasikindlustus ei ole üldse kättesaadav või pakutakse seda hinnaga, mis on oluliselt kõrgem kui enne Venemaa sissetungi Ukrainasse.
- (46) Pagulaste ja humanitaarabikaupade transport ei kuulu põhimõtteliselt ELi riigiabi eeskirjade kohaldamisalasse, kui riik teostab seda tehes avalikku võimu (erinevalt majandustegevusest) ja kui transporditeenuseid ei osteta turuhinnast kõrgema hinnaga.
- (47) Abist, mida liikmesriigid käesoleva teatise alusel ettevõtjatele annavad ja mis tehakse kättesaadavaks krediitiasutuste kui finantsvahendajate kaudu, peavad vahetult kasu saama ettevõtjad. See võib siiski anda ka kaudse eelise finantsvahendajatele. Jaotistes 2.2 ja 2.3 esitatud kaitsemeetmete alusel ei ole selliste kaudsete eeliste eesmärk säilitada või taastada krediitiasutuste elujõulisust, likviidsust ega maksevõimet. Seega ei käsitata sellist abi erakorralise avaliku sektori finantstoetusena, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2014/59/EL (pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiiv)⁵¹ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 806/2014 (ühtse kriisilahenduskorra määrus),⁵² ja seda ei saa hinnata pangandussektori suhtes kohaldatavate riigiabi eeskirjade⁵³ kohaselt.
- (48) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 2 punkti b kohane abi, mida liikmesriigid annavad krediidi- või muudele finantsasutustele praeguse kriisi tekitatud vahetu kahju korvamiseks, või abi, mida liikmesriigid annavad krediidi- või muudele finantsasutustele käesoleva teatise jaotise 2.4 alusel ja mille eesmärk ei ole säilitada ega taastada krediitiasutuse või üksuse elujõulisust, likviidsust ega maksevõimet, ei kvalifitseeru pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi ega ühtse kriisilahenduskorra määruse alusel erakorraliseks avaliku sektori finantstoetuseks ning

⁵⁰ Üks näide elektritootmise kontekstis on komisjoni 30. septembri 2022. aasta otsus SA.103662 (2022/N) riigiabi kohta – Saksamaa – ajutine pruunsöe reserv gaasi säästmiseks.

⁵¹ ELT L 173, 12.6.2014, lk 190, vt pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikli 2 lõike 1 punkt 28.

⁵² ELT L 225, 30.7.2014, lk 1, vt ühtse kriisilahenduskorra määruse artikli 3 lõike 1 punkt 29.

⁵³ Komisjoni teatis „Finantsasutuste rekapiitaliseerimine praeguses finantskriisis: piirdumine minimaalselt vajaliku abiga ja kaitsemeetmed põhjendamatute konkurentsimoontuste vastu“ (ELT C 10, 15.1.2009, lk 2); komisjoni teatis langenud väärtusega varade käsitlemise kohta ühenduse pangandussektoris (ELT C 72, 26.3.2009, lk 1); teatis finantssektori elujõulisuse taastamise ja praeguse kriisi olukorras riigiabi eeskirjade kohaste ümberkorraldamismeetmete hindamise kohta (ELT C 195, 19.8.2009, lk 9); komisjoni teatis riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta alates 1. jaanuarist 2011 finantsasutuste kasuks finantskriisi kontekstis võetavate toetusmeetmete suhtes (ELT C 329, 7.12.2010, lk 7); komisjoni teatis riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta alates 1. jaanuarist 2012 finantsasutuste kasuks finantskriisi kontekstis võetavate toetusmeetmete suhtes (ELT C 356, 6.12.2011, lk 7); komisjoni teatis riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta alates 1. augustist 2013 finantskriisi kontekstis pankade kasuks võetavate toetusmeetmete suhtes (2013. aasta pangandusteatis) (ELT C 216, 30.7.2013, lk 1).

seda ei hinnata ka pangandussektori suhtes kohaldatavate riigiabi eeskirjade kohaselt⁵⁴.

- (49) Kui krediidiasutused vajavad praeguse kriisi tõttu erakorralist avaliku sektori finantstoetust (vt pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikli 2 lõike 1 punkt 28 ja ühtse kriisilahenduskorra määruse artikli 3 lõike 1 punkt 29) likviidsus-, rekapitalizeerimis- või langenud väärtusega varade meetme vormis, tuleb hinnata, kas meede vastab pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikli 32 lõike 4 punkti d alapunktides i, ii või iii ning ühtse kriisilahenduskorra määruse artikli 18 lõike 4 punkti d alapunktides i, ii või iii sätestatud tingimustele. Kui viimati nimetatud tingimused on täidetud, ei loeta sellist erakorralist avaliku sektori finantstoetust saavat krediidiasutust maksejõuetuks ega tõenäoliselt maksejõuetuks jäävaks.
- (50) Niivõrd kui meetmed on suunatud selliste probleemide lahendamisele, mis tulenevad Venemaa kallaletungist Ukrainale ja selle otsestest või kaudsetest tagajärgedest, käsitatakse neid 2013. aasta pangandusteatis⁵⁵ punkti 45 kohaldamisalasse kuuluvatena.
- (51) Käesoleva teatise alusel abi andmise tingimuseks ei tohi seada seda, et abisaaja peab oma tootmis- või muu tegevuse teisest Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) riigist abi andva liikmesriigi territooriumile ümber paigutama. Selline tingimus oleks tõenäoliselt siseturule kahjulik. Ilma et see piiraks käesoleva teatise jaotisse 2.8 lisatud konkreetseid kaitsemeetmeid, ei sõltu see sellest, kui palju töökohti on abisaaja esmase EMPs asutamise käigus tegelikult kaduma läinud.
- (52) Käesoleva teatise kohast abi ei anta ettevõtjatele, kelle suhtes kohaldatakse ELi kehtestatud sanktsioone, sealhulgas, kuid mitte ainult
- sanktsioonide kehtestamiseks vastu võetud õigusaktides konkreetselt nimetatud isikute, üksuste või asutuste suhtes;
 - ettevõtted, mis on selliste isikute, üksuste või organite omanduses või kontrolli all, kelle suhtes kohaldatakse ELi sanktsioone, või
 - ettevõtjad, kes tegutsevad tööstusharudes, mille suhtes kohaldatakse ELi sanktsioone, niivõrd kui abi kahjustaks nende sanktsioonide eesmärke.
- (53) Selliseid riigiabimeetmeid, mis tooksid kas otseselt või nendega seotud tingimuste või nende rahastamisviisi tõttu vältimatult kaasa ELi õiguse rikkumise, ei saa kuulutada siseturuga kokkusobivaks. Nii võib see olla juhul, kui abi andmise eeltingimuseks seatakse otseselt või kaudselt toodete või seadmete päritolu, näiteks nõue, et abisaaja ostaks omamaiseid tooteid. Komisjon ei luba anda abi kolmandatesse riikidesse või liikmesriikidesse suunatud ekspordiga seotud tegevusele, mis on otseselt seotud eksporditavate kogustega, ega abi, mille andmise tingimus on omamaiste kaupade eelistamine imporditud kaupadele; samuti ei luba komisjon anda abi turustusvõrgu loomiseks ja toimimiseks ega muude eksporditegevusega seotud kulutuste katteks.

⁵⁴ Krediidiasutuste või muude finantsasutuste toetamiseks ette nähtud meetmetest, mida käsitatakse riigiabina ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, sealhulgas neist, mis ei ole käesoleva teatisega hõlmatud, tuleb komisjonile teatada ja neid hinnatakse asjaomaste riigiabi eeskirjade kohaselt.

⁵⁵ Nagu on määratletud joonealuses märkuses 53.

1.5. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b kohaldatavus

- (54) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b kohaselt võib komisjon pidada siseturuga kokkusobivaks abi „mõne liikmesriigi majanduses tõsise häire kõrvaldamiseks“. Sellise juhtumi puhuks on Euroopa kohtud teinud otsuse, et häire peab mõjutama asjaomase liikmesriigi majandust tervikuna või suurt osa sellest, mitte üksnes ühte selle piirkonda või mõnda territooriumi osa. Lahendus on kooskõlas vajadusega tõlgendada rangelt selliseid erandisätteid nagu ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkt b⁵⁶. Komisjon on seda tõlgendust oma otsuste tegemisel järjepidevalt kohaldanud⁵⁷.
- (55) Komisjon leiab, et Venemaa kallaletung Ukrainale ning selle otsesed ja kaudsed tagajärjed ning ELi või selle rahvusvaheliste partnerite kehtestatud majandussanktsioonid, aga ka vastumeetmed, mida on võtnud näiteks Venemaa, on tekitanud märkimisväärset majanduslikku ebakindlust, häirinud kaubavooge ja tarneahelaid ning toonud kaasa erakordselt suure ja ootamatu hinnatõusu. Eriti kõrgele on tõusnud maagaasi ja elektri, aga ka paljude muude sisendite, toorainete ja põhitarbeainete hind. See kokku on põhjustanud tõsise häire kõikide liikmesriikide majanduses. Tarneahela häired ja suurem ebakindlus mõjutavad otseselt või kaudselt paljusid sektoreid. Tõusvad energiahinnad omakorda mõjutavad peaaegu kogu majandustegevust kõigis liikmesriikides. Seetõttu on komisjon seisukohal, et tõsine majandushäire mõjutab suurt hulka eri majandussektoreid kõigis liikmesriikides. Sellele tuginedes peab komisjon asjakohaseks sätestada kriteeriumid liikmesriikides kõnealuse tõsise häire kõrvaldamiseks võetavate võimalike riigiabimeetmete hindamiseks.
- (56) Riigiabi on eelkõige õigustatud ja selle võib kuulutada ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel ettevõtjate likviidsuspuudujäägi leevendamise eesmärgil piiratud ajavahemikuks siseturuga kokkusobivaks, kui see aitab kõrvaldada ettevõtjaid otseselt või kaudselt mõjutavaid tõsiseid majandushäireid, mis tulenevad Venemaa Ukraina-vastasest sõjalisest agressioonist, ja selle otsestest ja kaudsetest tagajärgedest, ELi või selle rahvusvaheliste partnerite kehtestatud sanktsioonidest ning majanduslikest vastumeetmetest, mida on näiteks võtnud Venemaa.
- (57) Komisjon esitab käesolevas teatises kokkusobivuse hindamise kriteeriumid, mida ta põhimõtteliselt kohaldab abi suhtes, mida liikmesriigid sellises kontekstis ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel annavad. Seega peavad liikmesriigid tõendama, et komisjonile teatatud riigiabimeetmed, mis kuuluvad käesoleva teatise kohaldamisalasse, on vajalikud, asjakohased ja proportsionaalsed tõsise häire kõrvaldamiseks asjaomase liikmesriigi majanduses, ning et kõik käesoleva teatise nõuded on täidetud.

⁵⁶ Liidetud kohtuasjad T-132/96 ja T-143/96, Freistaat Sachsen ja teised vs. komisjon (EU:T:1999:326, punkt 167).

⁵⁷ Komisjoni otsus 98/490/EÜ kohtuasjas C-47/96 Crédit Lyonnais kohta (EÜT L 221, 8.8.1998, lk 28), punkt 10.1; komisjoni otsus 2005/345/EÜ kohtuasjas C-28/02 (Bankgesellschaft Berlin) (ELT L 116, 4.5.2005, lk 1), punkt 153 jj; komisjoni otsus 2008/263/EÜ kohtuasjas C-50/06 (BAWAG) (ELT L 83, 26.3.2008, lk 7), punkt 166. Vt komisjoni otsus kohtuasjas NN 70/07 (Northern Rock) (ELT C 43, 16.2.2008, lk 1); komisjoni otsus kohtuasjas NN 25/08 (Päästmisabi ettevõtjale Risikoabschirmung WestLB) (ELT C 189, 26.7.2008, lk 3); komisjoni 4. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas C 9/08 (SachsenLB) (ELT L 104, 24.4.2009, lk 34); komisjoni 16. juuni 2017. aasta otsus kohtuasjas SA.32544 (2011/C) (TRAINOSE S.A. ümberkorraldamine) (ELT L 186, 24.7.2018, lk 25).

- (58) Käesoleva teatise alusel teatatud ja hinnatud riigiabimeetmete eesmärk on toetada ELis tegutsevaid ettevõtjaid, keda mõjutavad Venemaa sõjaline agressioon ja/või selle tagajärjed. Abimeetmeid ei tohi mingil viisil kasutada ELi või selle rahvusvaheliste partnerite kehtestatud sanktsioonide kavandatud mõju vähendamiseks ning need peavad olema täielikult kooskõlas kohaldatavates õigusaktides sätestatud meetmetest kõrvalhoidmise vastaste normidega⁵⁸. Eelkõige tuleb vältida seda, et füüsilised isikud või üksused, kelle suhtes sanktsioone kohaldatakse, saaksid neist otseselt või kaudselt kasu⁵⁹.
- (59) Käesoleva teatise kohaldamisalasse kuuluvaid riigiabimeetmeid võib kooskõlas käesoleva teatise konkreetsetes jaotistes sisalduvate nõuetega omavahel kumuleerida. Käesoleva teatisega hõlmatud riigiabimeetmeid võib kumuleerida vähese tähtsusega abi määruste⁶⁰ alusel antava abiga või grupierandi määruste⁶¹ alusel antava abiga, tingimusel et järgitakse kõnealuste määruste sätteid ja kumulatsioonireegleid. Käesoleva teatisega hõlmatud riigiabimeetmeid võib kumuleerida COVID-19 ajutise raamistiku⁶² alusel antava abiga, tingimusel et järgitakse asjaomaseid kumuleerimiseeskirju. Kui liikmesriigid annavad COVID-19 ajutise raamistiku ja käesoleva teatise alusel laene või tagatise samale abisaajale ning kui laenu üldine põhisumma arvutatakse abisaaja enda deklareeritud likviidsusvajaduste alusel, peavad liikmesriigid tagama, et need likviidsusvajadused kaetakse abiga ainult üks kord. Käesoleva teatise kohast abi võib kumuleerida ka ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 2 punkti b kohase abiga, ent sellega ei tohi kaasneda abisaaja kantud kahju ülemäära hüvitamist.

⁵⁸ Näiteks nõukogu 31. juuli 2014. aasta määruse (EL) nr 833/2014 (mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 229, 31.7.2014, lk 1)) artikkel 12.

⁵⁹ Võttes arvesse eriolukorda, mis tuleneb ettevõtjaid mitmeti mõjutanud kahest järjestikusest kriisist, võivad liikmesriigid otsustada anda käesoleva teatise alusel abi ka raskustes olevatele ettevõtjatele.

⁶⁰ Komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1); komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352, 24.12.2013, lk 9); komisjoni 27. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 717/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes kalandus- ja vesiviljelussektoris (ELT L 190, 28.6.2014, lk 45); komisjoni 25. aprilli 2012. aasta määrus (EL) nr 360/2012 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 114, 26.4.2012, lk 8).

⁶¹ Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 EÜ asutamislepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (üldine grupierandi määrus); komisjoni 25. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 702/2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 1.7.2014, lk 1); komisjoni 16. detsembri 2014. aasta määrus (EL) nr 1388/2014, millega tunnistatakse teatavat liiki abi kalandus- ja vesiviljelustoodete tootmise, töötlemise ja turustamisega tegelevatele ettevõtjatele Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks (ELT L 369, 24.12.2014, lk 37).

⁶² Komisjoni teatis „Riigiabi ajutine raamistik majanduse toetamiseks praeguse COVID-19 puhangu kontekstis“ (ELT C 91 I, 20.3.2020, lk 1); teatist on muudetud komisjoni teatistega C(2020) 2215 (ELT C 112 I, 4.4.2020, lk 1), C(2020) 3156 (ELT C 164, 13.5.2020, lk 3), C(2020) 4509 (ELT C 218, 2.7.2020, lk 3), C(2020) 7127 (ELT C 340 I, 13.10.2020, lk 1), C(2021) 564 (ELT C 34, 1.2.2021, lk 6) ja C(2021) 8442 (ELT C 473, 24.11.2021, lk 1).

2. AJUTISED RIIGIABIMEETMED

2.1. Piiratud abisummad

- (60) Lisaks olemasolevatele võimalustele, mis põhinevad ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktil c, võivad praeguses kriisis olla asjakohaseks, vajalikuks ja sihipäraseks lahenduseks ajutised piiratud abisummad ettevõtjatele, keda on mõjutanud Venemaa kallaletung Ukrainale ja/või selle otsesed või kaudsed tagajärjed.
- (61) Komisjon loeb sellise riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks, kui on täidetud kõik järgmised tingimused (põllumajanduse esmatootmise ning kalandus- ja vesiviljelussektori erisätted on esitatud punktis 62):
- a. abi kogusumma ettevõtja kohta ühes liikmesriigis ei ületa ühelgi ajahetkel 2 miljonit eurot⁶³. Abi võib anda otsetoetuste, maksu- ja maksesoodustuste vormis või muus vormis, nagu tagasimakstavad ettemaksed, garantiid,⁶⁴ laenud⁶⁵ ja omakapital, tingimusel et selliste meetmete kogunimiväärtus ei ületa ülemmäära 2 miljonit eurot ettevõtja kohta ühes liikmesriigis; kõik kasutatud arvud peavad väljendama brutosummasid, see tähendab, et neist ei ole maha arvatud makse ega muid tasusid;
 - b. abi antakse eelarveprognoosiga abikava raames;
 - c. abi antakse hiljemalt 31. detsembriks 2023⁶⁶;
 - d. abi antakse kriisist mõjutatud ettevõtjatele;
 - e. põllumajandustoodete töötlemise ja turustamisega⁶⁷ tegelevatele ettevõtjatele antakse abi tingimusel, et seda ei anta osaliselt või täielikult edasi esmatootjatele, ning seda ei määrata kindlaks asjaomaste ettevõtjate poolt turule viidud või esmatootjalt ostetud toodete hinna või koguse alusel, välja arvatud siis, kui viimasel juhul ei viidud tooteid turule või ei kasutanud asjaomased ettevõtjad neid toiduks, vaid näiteks destilleerimiseks, metaankääritamiseks või kompostimiseks.
- (62) Erandina punkti 61 alapunktist a kohaldatakse põllumajandussaaduste ning kalandus- ja vesiviljelussektori esmatootjatele antava abi suhtes lisaks punkti 61 alapunktides b–d sätestatud tingimustele järgmisi eritingimusi:
- a. abi kogusumma ei ületa ühelgi ajahetkel 250 000 eurot põllumajandustoodete esmatootmisega tegeleva ettevõtja kohta ühes liikmesriigis ning 300 000 eurot

⁶³ Käesoleva jaotise alusel heakskiidetud kavade põhjal antud abi, mis makstakse tagasi enne jaotise kohaselt uue abi andmist, ei võeta vastava ülemmäära ületamise kindlakstegemisel arvesse.

⁶⁴ Kui abi antakse garantiidena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 67 alapunkti i täiendavaid sätteid.

⁶⁵ Kui abi antakse laenudena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 70 alapunkti g täiendavaid sätteid.

⁶⁶ Kui abi antakse maksusoodustuse vormis, peab maksukohustus, millega seoses see soodustus antakse, olema tekkinud hiljemalt 31. detsembril 2023.

⁶⁷ Nagu on määratletud komisjoni 25. juuni 2014. aasta määruse (EL) nr 702/2014 (Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 1.7.2014, lk 1)) artikli 2 punktides 6 ja 7.

kalandus- ja vesiviljelussektori ettevõtja kohta ühes liikmesriigis⁶⁸; abi võib anda otsetoetuste, maksu- ja maksesoodustuste vormis või muus vormis, nagu tagasimakstavad ettemaksed, garantiid,⁶⁹ laenud⁷⁰ ja omakapital, tingimusel et selliste meetmete kogunimiväärtus ei ületa vastavat ülemmäära 250 000 eurot või 300 000 eurot ettevõtja kohta ühes liikmesriigis; kõik kasutatud arvud peavad väljendama brutosummasid, see tähendab, et neist ei ole maha arvatud makse ega muid tasusid;

- b. põllumajandussaaduste esmatootmise valdkonnas tegutsevatele ettevõtjatele antava abi summat ei määrata kindlaks turule viidud kaupade hinna või koguse alusel;
 - c. kalanduse ja vesiviljelusega tegelevatele ettevõtjatele antav abi ei ole seotud ühegi määruse (EL) nr 717/2014 artikli 1 lõike 1 punktides a–k osutatud abiliigiga⁷¹.
- (63) Kui ettevõtja tegutseb mitmes sektoris, mille suhtes kohaldatakse punkti 61 alapunkti a ja punkti 62 alapunkti a kohaselt erinevaid maksimumsummasid, tagab asjaomane liikmesriik sobivate vahenditega, näiteks eraldi raamatupidamisarvestuse abil, et iga sellise tegevusala puhul peetakse kinni asjakohasest ülemmäärast ning et ühe ettevõtja kohta ühes liikmesriigis ei ületata maksimaalset 2 miljoni euro suurust kogusummat. Kui ettevõtja tegutseb üksnes punkti 62 alapunktiga a hõlmatud sektorites, ei tohiks ületada ühe ettevõtja kohta ühes liikmesriigis 300 000 euro suurust kogusummat.
- (64) Käesoleva teatise kohased meetmed, mis on võetud tagasimakstavate ettemaksete, garantiide, laenude või muude tagasimakstavate vahendite vormis, võib konverteerida muus vormis abiks, näiteks toetusteks, tingimusel et konverteerimine toimub 30. juuniks 2024 ja järgitakse käesolevas jaotises esitatud tingimusi.

2.2. Garantiidena antav likviidsustoetus

- (65) Selleks et tagada praegusest kriisist mõjutatud ettevõtjatele juurdepääs likviidsusele, võib olla praeguses olukorras asjakohane, vajalik ja sihipärane lahendus piiratud tähtaja ja laenusummaga avaliku sektori laenugarantiide andmine⁷².

⁶⁸ Käesoleva jaotise alusel heakskiidetud kavade põhjal antud abi, mis makstakse tagasi enne jaotise kohaselt uue abi andmist, ei võeta vastava ülemmäära ületamise kindlakstegemisel arvesse.

⁶⁹ Kui abi antakse garantiidena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 67 alapunkti i täiendavaid sätteid.

⁷⁰ Kui abi antakse laenudena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 70 alapunkti g täiendavaid sätteid.

⁷¹ Komisjoni 27. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 717/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes kalandus- ja vesiviljelussektoris (ELT L 90, 28.6.2014, lk 45).

⁷² Käesoleva jaotise kohaldamisel hõlmab mõiste „avaliku sektori laenugarantiid“ ka teatavate faktooringutoodete garantiisid, nimelt nii regressiõigusega faktooringu kui ka pöördfaktooringu puhul, kui faktoorigil on faktooringu kliendi vastu suunatud regressiõigus. Rahastamiskõlblikud pöördfaktooringu tooted peavad piirduma toodetega, mida kasutatakse üksnes pärast seda, kui müüja on oma osa tehingust, st toote või teenuse, juba tarninud või osutanud. Mõiste „avaliku sektori laenugarantiid“ hõlmab ka kapitalirenti. Kui avaliku sektori garantiide eesmärk on rahuldada nende ettevõtjate likviidsusvajadusi, kes peavad energiaturgudel kauplemiseks pakkuma finantstagatise, võivad need avaliku sektori garantiid erandkorras hõlmata ka pangagarantiisid või võib neid anda finantstagatisena kesksetele vastaspooltele või kliirivatele liikmetele.

- (66) Sama laenu põhisumma puhul ei saa kumuleerida käesoleva jaotise kohaselt antud garantiisid selle teatise jaotise 2.3 kohaselt antud abiga ja vastupidi või COVID-19 ajutise raamistiku jaotiste 3.2 või 3.3 kohaselt antud abiga. Käesoleva jaotise alusel antud garantiisid võib kumuleerida eri laenudega, tingimusel et laenude kogusumma abisaaja kohta ei ületa käesoleva teatise punkti 67 alapunktis e sätestatud ülemmäärasid. Abisaaja suhtes võib kohaldada korraga mitut käesoleva jaotise kohast meetet, kui üldine laenusumma abisaaja kohta ei ületa punkti 67 alapunktis e sätestatud ülemmäärasid.
- (67) Komisjon loeb sellise avaliku sektori garantiide vormis antava riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks, tingimusel et:
- avaliku sektori garantiid antakse ettevõtjatele antavatele uutele üksiklaenudele⁷³;
 - garantiipreemiad määratakse iga üksiklaenu jaoks kindlaks miinimumtasemel, mis tõuseb garanteeritud laenu kestuse pikenedes järk-järgult vastavalt järgmisele tabelile:

Saaja liik	1. aastaks	2.–3. aastaks	4.–6. aastaks
VKEd	25 baaspunkti	50 baaspunkti	100 baaspunkti
Suurettevõtjad	50 baaspunkti	100 baaspunkti	200 baaspunkti

- alternatiivina võivad liikmesriigid teatada kavades, mille puhul on aluseks võetud eespool esitatud tabel, kuid garantii kestust, garantiipreemiaid ja garantiikatet võib iga aluseks oleva üksiklaenu põhisumma jaoks kohandada (näiteks väiksem garantiikate võiks kompenseerida pikemat kestust või võimaldada väiksemaid garantiipreemiaid); kogu garantii kestuse jooksul võib kasutada kindlasummalist garantiipreemiat, kui see on suurem eespool olevas tabelis iga abisaajaliigi jaoks 1. aastaks sätestatud minimaalsetest garantiipreemiast, mida on muudetud käesoleva punkti alusel vastavalt garantii kestusele ja garantiikatele;
- garantii antakse 31. detsembriks 2023;
- selle laenu kogusumma abisaaja kohta, milleks garantii käesoleva jaotise alusel antakse, ei ületa:
 - 15 % abisaaja kolme viimase lõppenud aruandeperioodi keskmisest aasta kogukäibest⁷⁴;
 - 50 % energiakuludest abitaotluse esitamise kuule eelneva 12 kuu jooksul⁷⁵ või

⁷³ Neid üksiklaene ei saa anda krediitiasutustele ega muudele finantsasutustele.

⁷⁴ Kui meetmest kasusaajad on äsja asutatud ettevõtjad, kellel ei ole kolme lõpetatud raamatupidamise aastaaruannet, arvutatakse punkti 67 alapunkti e alapunktis i sätestatud kohaldatav ülemmäär selle alusel, kui kaua ettevõtja on abitaotluse esitamise ajaks tegutsenud.

- iii. liikmesriigi poolt komisjonile hindamiseks esitatava asjakohase põhjenduse alusel (näiteks seoses abisaaja probleemidega praeguses kriisis)⁷⁶ võib laenusummat suurendada:
 - et katta VKEd⁷⁷ likviidsusvajadused laenu andmise järgseks 12 kuuks ja suurettevõtjate likviidsusvajadused laenu andmise järgseks 6 kuuks;
 - suurettevõtjate puhul, kes peavad energiaturgudel kauplemiseks andma finantstagatise, et katta sellest tegevusest tekkivad likviidsusvajadused järgmiseks 12 kuuks;
 - likviidsusvajadused tuleks kindlaks teha abisaaja enesesertifitseerimise teel⁷⁸;
 - käesoleva teatise alusel vastu võetud meetmetega ei saa katta likviidsusvajadusi, mis on juba kaetud COVID-19 ajutise raamistiku alusel võetud abimeetmetega;
- f. garantii kestus on kuni kuus aastat, välja arvatud juhul, kui seda punkti 67 alapunkti c alusel kohandatakse, ja garantii ei või ületada
 - i. 90 % laenu põhisummast, kui krediidasutus ja riik kannavad kahju proportsionaalselt ja samadel tingimustel, või
 - ii. 35 % laenu põhisummast, kui kahjumi kannab kõigepealt riik ja alles seejärel krediidasutused (st esimese järjekoha kahju garantii), ning
 - iii. mõlemal espool nimetatud juhul, kui laenu suurus aja jooksul väheneb, näiteks põhjusel, et laenu hakatakse tagasi maksma, peab tagatud summa vähenema proportsionaalselt;
- g. erandina punkti 67 alapunktidest a, e, f ja h ning eeldusel et liikmesriik esitab asjakohase põhjenduse, võib avaliku sektori garantiid anda kaudse (*unfunded*) finantstagatisena⁷⁹ kesksetele vastaspooltele või kliirivatele liikmetele selliste uute

⁷⁵ Kui meetmest kasusaajad on äsja asutatud ettevõtjad, kellel puuduvad andmed iga eelneva 12 kuu kohta, arvutatakse punkti 67 alapunkti e alapunktis ii sätestatud kohaldatav ülemmäär selle alusel, kui kaua ettevõtja on abitaotluse esitamise ajaks tegutsenud.

⁷⁶ Asjakohane põhjendus võib olla seotud abisaajatega, kes tegutsevad sektorites, mida agressiooni otsesed või kaudsed tagajärjed, sealhulgas ELi ja tema rahvusvaheliste partnerite kehtestatud sanktsioonid ning näiteks Venemaa võetud vastumeetmed, on eriti tugevasti mõjutanud. Sellised tagajärjed võivad olla ka tarneahelate häired või Venemaa või Ukraina tasumata maksed, suurenenud küberrünnakute oht või praegusest kriisist tulenev konkreetsete sisendite või toorainete hinnatõus.

⁷⁷ Nagu need on määratletud üldise grupierandi määruse I lisas.

⁷⁸ Likviidsusplaan võib sisaldada nii käibekapitali kui ka investeerimiskulusid. Komisjon selgitab, et käesoleva teatise kehtimise ajal võivad liikmesriigid anda käesoleva jaotise alusel täiendavaid avaliku sektori garantiisid abisaajatele, kes on sellist toetust juba saanud, et võtta arvesse uusi likviidsusvajadusi, mida algses likviidsusvajaduste hinnangus arvesse ei võetud. Igasugune selline toetus peab vastama kõigile käesoleva teatise tingimustele ja tagama, et samad likviidsusvajadused kaetakse ainult üks kord.

⁷⁹ Nagu on selgitatud joonealuses märkuses 72 ja erinevalt käesoleva jaotise kohastest avaliku sektori laenugarantiidest, mida kasutatakse selleks, et hõlbustada likviidsuse pakkumist otse ettevõtjatele, on punkti 67 alapunkti g kohaselt finantstagatisena antud avaliku sektori garantiid kaudsed ja antud otse keskele vastaspooltele või kliirivate liikmele ilma finantsinstrumendist alusvarata.

likviidsusvajaduste katmiseks, mis tulenevad vajadusest anda energiaettevõtjatele finantstagatise seoses energiaturgudel kliiritud kauplemistegevusega. Selliste kaudsete garantiide kate võib erandkorras ületada 90 %. Selliste kaudsete garantiide puhul peab liikmesriik

- i. kui garantiikate ületab 90 %, tõendama kindlatele ja konkreetsetele tõenditele tuginedes suurema katte vajadust ning võtma kohustuse kinnitada ja korrapäraselt jälgida, et lõplikud abisaajad ei suuda katta neid likviidsusvajadusi muudest sise- või välisrahastamise allikatest, sealhulgas käesoleva teatise kohane muu abi;
- ii. põhjendama garantiide summat, mis ei tohi mingil juhul ületada summat, mis on vajalik selleks, et katta järgmise 12 kuu likviidsusvajadused, mis tulenevad vajadusest anda seoses energiaturgudel kliiritud kauplemistegevusega finantstagatise. Liikmesriigid peavad need vajadused korrapäraselt läbi vaatama;
- iii. põhjendama garantii kestust, mis peab piirduma 31. detsembriga 2023 ja igal juhul ei ületa perioodi, mil selliseid garantiisid käsitatakse komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 2022/2311⁸⁰ (millega muudetakse delegeeritud määruses (EL) nr 153/2013 sätestatud regulatiivseid tehnilisi standardeid seoses tagatisnõudeid käsitlevate ajutiste erakorraliste meetmetega) alusel väga likviidsuse tagatisena;
- iv. näitama, kuidas tagatise kasutuselevõtmise tingimused aitavad piisavalt lahendada abisaaja ja finantsvahendajaga seotud moraalariskiga seotud probleeme. Eelkõige puudutab lõplikult abisaajalt tagatud summade sissenõudmise tingimust, mil liikmesriigi nõuded lõpliku abisaaja varade vastu peavad olema sama või kõrgema nõudeõiguse järguga kui lõpliku abisaaja muud tasumata kõrgema nõudeõiguse järguga võlad ja laenud;
- v. märkima selliste garantiide puhul kohaldatavad preemiad, mis peavad olema vähemalt võrdsed punkti 67 alapunkti b tabelis osutatud garantiipreemiatega pluss 200 baaspunkti, ja juhul kui keskne vastaspool või kliiriv liige ei nõua kaudsete tagatistega seotud positsioonide eest intressi või tasusid, tuleb lisada punkti 70 alapunktis b määratletud baasmäär;
- vi. tagama, et järgitakse ka punkti 67 alapunkte d ja i. Punkti 67 alapunkti c kohast võimalust ei kohaldata ja garantii peab olema seotud ainult punkti 67 alapunktis g määratletud likviidsusvajadustega;
- h. garantii peab olema seotud investeerimis- ja/või käibekapitalilaenudega;
- i. garantiisid võib anda otse lõplikele abisaajatele või finantsvahendajatena tegutsevatele krediidiasutustele ja muudele finantsasutustele. Krediidiasutused või muud finantsasutused peaksid suunama avaliku sektori garantiidest saadava kasu suurimal võimalikul määral lõplikele abisaajatele. Finantsvahendaja peab suutma

⁸⁰ Komisjoni 21. oktoobri 2022. aasta delegeeritud määrus (EL) 2022/2311, millega muudetakse delegeeritud määruses (EL) nr 153/2013 sätestatud regulatiivseid tehnilisi standardeid seoses tagatisnõudeid käsitlevate ajutiste erakorraliste meetmetega (ELT L 307, 28.11.2022, lk 31).

tõendada, et tal on olemas mehhanism, millega tagatakse, et kasu läheb suurimal võimalikul määral lõplikele abisaajatele suuremate rahastamismahtude, riskantsemate portfelli, väiksemate tagatisnõuete, väiksemate garantiipreemiate või madalamate intressimääradena, kui need oleksid olukorras, kus sellist avaliku sektori garantiid ei antaks.

2.3. Subsideeritud laenudena antav likviidsustoetus

- (68) Selleks et tagada nende ettevõtjate juurdepääs likviidsusele, keda praegune kriis on mõjutanud, võib praeguses olukorras olla asjakohane, vajalik ja sihipärane lahendus võimaldada piiratud ajavahemikuks ja teatavale laenusummale subsideeritud intressimäär.
- (69) Sama laenu põhisumma puhul ei saa kumuleerida käesoleva jaotise kohaselt antud laene käesoleva teatise jaotise 2.2 kohaselt antud abiga ja vastupidi. Käesoleva teatise alusel antud laene ja garantiisid võib kumuleerida eri laenudega, tingimusel et laenude kogusumma abisaaja kohta ei ületa punkti 67 alapunktis e või punkti 70 alapunktis e sätestatud ülemmäärasid. Abisaajale võib anda korraga mitut käesoleva jaotise kohast subsideeritud laenu, kui üldine laenusumma abisaaja kohta ei ületa punkti 70 alapunktis e sätestatud ülemmäärasid.
- (70) Komisjon loeb praegusele kriisile reageerimiseks subsideeritud laenu vormis antava riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks, kui täidetud on järgmised tingimused:
- laene ei anta krediitiasutustele ega muudele finantsasutustele;
 - laene võib anda vähendatud intressimääraga, mis on vähemalt võrdne 1. oktoobril 2022⁸¹ või laenu andmise hetkel kättesaadava baasmääraga (1 aasta IBOR või komisjoni avaldatud sellega samaväärne intressimäär⁸²), millele on lisatud allpool olevas tabelis esitatud krediidiriski marginaal⁸³:

Saaja liik	Krediidiriski marginaal 1. aastal	Krediidiriski marginaal 2.–3. aastal	Krediidiriski marginaal 4.–6. aastal
VKE-d	25 baaspunkti ⁸⁴	50 baaspunkti ⁸⁵	100 baaspunkti

⁸¹ Kuni 31. detsembrini 2022 antud laenude puhul võib kasutada 1. veebruari 2022. aasta baasintressimäära.

⁸² Baasmäärad, mis on arvatud vastavalt komisjoni teatisele viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta (ELT C 14, 19.1.2008, lk 6) ja avaldatud konkurentsi peadirektoraadi veebisaidil https://ec.europa.eu/competition-policy/state-aid/legislation/reference-discount-rates-and-recovery-interest-rates_en.

⁸³ Kui intressimaksete suhtes kohaldatakse ajapikendust, tuleb järgida punkti 70 alapunktis b sätestatud miinimumintressimäärasid, intress peab kogunema alates ajapikenduse esimesest päevast ja kapitaliseerimine peab toimuma vähemalt üks kord aastas. laenulepingute kehtivusaeg on endiselt maksimaalselt kuus aastat alates laenu andmise hetkest, välja arvatud juhul, kui neid vastavalt punkti 70 alapunktile c kohandatakse, ja punkti 70 alapunktis e osutatud laenu kogusummat abisaaja kohta ei ületata.

⁸⁴ Minimaalne koguintressimäär (baasmäär, millele on lisatud krediidiriski marginaal) peaks olema vähemalt 10 baaspunkti aastas.

⁸⁵ Minimaalne koguintressimäär (baasmäär, millele on lisatud krediidiriski marginaal) peaks olema vähemalt 10 baaspunkti aastas.

Suurettevõtjad	50 baaspunkti	100 baaspunkti	200 baaspunkti
----------------	---------------	----------------	----------------

- c. alternatiivina võivad liikmesriigid teatada kavadest, mille alus on küll eespool esitatud tabel, kuid mille kohaselt on võimalik maksetähtaega ja krediidiriski marginaali taset kohandada, näiteks kasutada kindlat krediidiriski marginaali kogu laenu kestuse ajal, kui see on suurem kui iga abisaajaliigi esimese aasta minimaalne krediidiriski marginaal, mida on muudetud käesoleva lõigu kohaselt vastavalt laenu lõpptähtajale^{86 87};
- d. laenulepingud sõlmitakse 31. detsembriks 2023 ja nende maksimaalne kehtivusaeg on kuni kuus aastat, välja arvatud juhul, kui neid vastavalt punkti 70 alapunktile c kohandatakse;
- e. laenu kogusumma abisaaja kohta ei ületa
 - i. 15 % abisaaja kolme viimase lõppenud aruandeperioodi keskmisest aasta kogukäibest⁸⁸ või
 - ii. 50 % energiakuludest abitaotluse esitamise kuule eelneva 12 kuu jooksul⁸⁹;
 - iii. liikmesriigi poolt komisjonile esitatava asjakohase põhjenduse alusel (näiteks seoses abisaaja probleemidega praeguses kriisis)⁹⁰ võib laenusummat suurendada:
 - et katta likviidsusvajadused: VKEd⁹¹ puhul laenu andmise järgseks 12 kuuks ja suurettevõtjate puhul laenu andmise järgseks 6 kuuks;
 - suurettevõtjate puhul, kes peavad energiaturgudel kauplemiseks andma finantstagatise, et katta sellest tegevusest tekkivad likviidsusvajadused laenu andmise järgseks 12 kuuks;
 - likviidsusvajadused tuleks kindlaks teha abisaaja enesesertifitseerimise teel⁹²;

⁸⁶ Minimaalne koguintressimäär (baasmäär, millele on lisatud krediidiriski marginaal) peaks olema vähemalt 10 baaspunkti aastas.

⁸⁷ Vt konkurentsi peadirektoraadi veebisaidil avaldatud kokkuvõtte kohandamise otsustuspraktikast vastavalt punkti 70 alapunktile c: https://ec.europa.eu/competition-policy/state-aid/ukraine_en.

⁸⁸ Kui meetmest kasusaajad on äsja asutatud ettevõtjad, kellel ei ole kolme lõpetatud raamatupidamise aastaaruannet, arvutatakse punkti 70 alapunkti e alapunktis i sätestatud kohaldatav ülemmäär selle alusel, kui kaua ettevõtja on abitaotluse esitamise ajaks tegutsenud.

⁸⁹ Kui meetmest kasusaajad on äsja asutatud ettevõtjad, kellel puuduvad andmed iga eelneva 12 kuu kohta, arvutatakse punkti 70 alapunkti e alapunktis ii sätestatud kohaldatav ülemmäär selle alusel, kui kaua ettevõtja on abitaotluse esitamise ajaks tegutsenud.

⁹⁰ Asjakohane põhjendus võib olla seotud abisaajatega, kes tegutsevad sektorites, mida Venemaa agressiooni otsesed või kaudsed tagajärjed, sealhulgas liidu ja tema rahvusvaheliste partnerite võetud piiravad majandusmeetmed ning Venemaa võetud vastumeetmed, on eriti tugevasti mõjutanud. Sellised tagajärjed võivad olla ka tarneaahelate häired või Venemaa või Ukraina tasumata maksed, suurenenud hinnavolatiilsus energiaturgudel ja sellega seotud vajadused, suurenenud küberrünnakute oht või praegusest kriisist tulenev konkreetsete sisendite või toorainete hinnatõus.

⁹¹ Nagu need on määratletud üldise grupierandi määruse I lisas.

- käesoleva teatise alusel vastu võetud meetmetega ei tohi katta likviidsusvajadusi, mis on juba kaetud COVID-19 ajutise raamistiku alusel võetud abimeetmetega;
- f. laen on seotud investeeringu- ja/või käibekapitalivajadustega;
- g. laene võib anda otse lõplikele abisaajatele või finantsvahendajatenä tegutsevate krediitiasutuste ja muude finantsasutuste kaudu. Sellisel juhul peaksid krediitiasutused või muud finantsasutused suunama laenude subsideeritud intressimääradest saadava kasu suurimal võimalikul määral lõplikele abisaajatele. Finantsvahendaja peab suutma tõendada, et tal on olemas mehhanism, millega tagatakse, et kasu läheb suurimal võimalikul määral lõplikele abisaajatele, ilma et käesoleva jaotise alusel võimaldatavate subsideeritud laenude andmise tingimuseks oleks olemasolevate laenude refinantseerimine.

2.4. Abi maagaasi- ja elektrihindade erakordselt suurest tõusust tulenevate lisakulude katmiseks

- (71) Venemaa Ukrainale kallaletungi põhjustatud maagaasi- ja elektrihinna erakordselt suure tõusu tagajärgi võib lisaks ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohastele olemasolevatele võimalustele ja käesolevas teatises sätestatud võimalustele leevendada ajutine toetus. Sellist toetust võib ettevõtjatele anda nende jooksva või varasema energiatarbimise alusel. Esimesel juhul võimaldaks toetus kõige enam mõjutatud ettevõtjatel majandustegevust jätkata, kuid kujutaks oma olemuse poolest endast väiksemaid stiimuleid energia säästmiseks. Arvestades gaasitarnete nappust ELis, on samuti oluline säilitada tugevad stiimulid nõudluse vähendamiseks ja järkjärguliseks üleminekuks gaasitarbimise vähendamisele. Varasemal energiatarbimisel põhinev toetus võimaldaks säilitada turustiimulid energiatarbimise vähendamiseks ja aidata ettevõtjatel praeguse kriisi tagajärgedega toime tulla, tingimusel et abisaajad ei vähenda märkimisväärselt tootmistegevust allapoole seda, mis on vajalik sihipärase energiasäästu saavutamiseks, ega/või suuna oma tarbimist lihtsalt mujale. Seetõttu kutsutakse liikmesriike üles nõudma abisaajatelt sellekohaste asjakohaste kohustuste võtmist. Liikmesriigid võivad mis tahes abikõlblikkusperioodiks võtta kasutusele toetuskava, mis põhineb jooksva või varasemal energiatarbimisel.
- (72) Komisjon peab sellist riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks, kui täidetud on järgmised tingimused:
- a. abi antakse hiljemalt 31. detsembriks 2023⁹³;
 - b. abi võib anda otsetoetuste, maksu-⁹⁴ ja maksesoodustuste vormis või muus vormis, nagu tagasimakstavad ettemaksed, garantiid⁹⁵, laenud⁹⁶ ja omakapital, tingimusel et

⁹² Likviidsusplaan võib sisaldada nii käibekapitali kui ka investeerimiskulusid. Komisjon selgitab, et käesoleva teatise kehtimise ajal võivad liikmesriigid anda käesoleva jaotise alusel täiendavaid subsideeritud laenu abisaajatele, kes on sellist toetust juba saanud, et võtta arvesse uusi likviidsusvajadusi, mida algse likviidsusvajaduste hinnangus arvesse ei võetud. Igasugune selline toetus peab vastama kõigile käesoleva teatise tingimustele ja tagama, et samad likviidsusvajadused kaetakse ainult üks kord.

⁹³ Kui abi antakse alles pärast abisaaja tõendavate dokumentide järelkontrolli ja liikmesriik otsustab punkti 74 kohase ettemaksete tegemise võimaluse jätta lisamata, võib abi erandkorras anda kuni 31. märtsini 2024, tingimusel et järgitakse punkti 72 alapunktis e kindlaksmääratud abikõlblikkusperioodi.

selliste meetmete kogunimiväärtus ei ületa kohaldatavat abi osakaalu ja ülemmäärasid. Kõik kasutatud arvud peavad väljendama brutosummasid, see tähendab, et neist ei ole maha arvatud makse ega muid tasusid;

- c. tagasimakstavate ettemaksete, garantiide, laenude või muude tagasimakstavate vahendite vormis antud abi võib konverteerida muus vormis abiks, näiteks toetusteks, tingimusel et konverteerimine toimub 30. juuniks 2024;
- d. abi antakse eelarveprognoosiga abikava raames. Liikmesriigid võivad piirduda abi andmisel tegevustega, millega toetatakse konkreetseid majandussektoreid, mis on majanduse või siseturu julgeoleku ja vastupidavuse jaoks eriti olulised, võttes näiteks arvesse teatise „Säästame gaasi turvalise talve nimel“ kehtestatud kriteeriume kriitilise tähtsusega kaitsmata tarbijate tähtsuse järjekorda seadmiseks⁹⁷. Sellised piirangud tuleb siiski kavandada laialt ja need ei tohi viia potentsiaalsete abisaajate kunstliku piiramiseni;
- e. käesoleva jaotise kohaldamisel arvutatakse abikõlblikud kulud abisaaja⁹⁸ hangitud maagaasi (sealhulgas lähteainena kasutatav), elektri ning maagaasist ning elektrist otse toodetud kütte ja jahutuse⁹⁹ tarbimise põhjal.

Maksimaalsed abikõlblikud kulud arvutatakse järgmise valemi alusel:

$$(p(t) - p(\text{ref}) * 1,5) * q,$$

kus

t on konkreetne kuu või mitme järjestikuse kuu pikkune ajavahemik, mis jääb ajavahemikku 1. veebruarist 2022 kuni hiljemalt 31. detsembrini 2023 (edaspidi „abikõlblikkusperiood“)

ref on ajavahemik 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2021 (edaspidi „võrdlusperiood“)

p(t) on abisaaja poolt abikõlblikkusperioodi jooksul tarbitud ühiku keskmine hind (nt eurot/MWh)

p(ref) on abisaaja poolt võrdlusperioodil tarbitud ühiku keskmine hind (nt eurot/MWh)

⁹⁴ Kui abi antakse maksusoodustuse vormis, peab maksukohustus, millega seoses see soodustus antakse, olema tekkinud hiljemalt 31. detsembril 2023.

⁹⁵ Kui abi antakse garantiidena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 67 alapunkti i täiendavaid sätteid.

⁹⁶ Kui abi antakse laenudena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 70 alapunkti g täiendavaid sätteid.

⁹⁷ COM(2022) 360 final, 20.7.2022.

⁹⁸ Jaotise 2.4 kohaldamisel tähendab „abisaaja“ ettevõtjat või ettevõtja alluvuses olevat juriidilist isikut.

⁹⁹ Kaugkütte- või kaugjahutusvõrkude puhul ei pruugi alati olla võimalik keskses allikas kasutatavat kütust täpselt kindlaks määrata. Sellistes olukordades võivad liikmesriigid tugineda kaugkütteettevõtjate tõenditele või hinnangutele, mis näitavad vastavate võrkude energiaallikate jaotust, ja kasutada seda teavet selleks, et arvutada kütte/jahutuse tarbimise osakaal, mida saab käesoleva jaotise alusel kompenseerida.

q on kogus, mis hangitakse välistarnijatelt ja mida abisaaja tarbib lõpptarbijana¹⁰⁰. Liikmesriik võib selle kehtestada ühel järgneval viisil:

q(t), st abisaaja tarbimine abikõlblikkusperioodil, või

q(ref), st abisaaja tarbimine võrdlusperioodil.

Alates 1. septembrist 2022 ei tohi q ületada 70 % abisaaja tarbimisest 2021. aastal samal perioodil;

- f. abi kogusumma abisaaja kohta ei ületa abikõlblikest kuludest 50 % ja abi kogusumma ettevõtja kohta ühes liikmesriigis ei ületa ühelgi ajahetkel 4 miljonit eurot;
 - g. käesoleva jaotise alusel antavat abi võib kumuleerida jaotise 2.1 alusel antava abiga, tingimusel et ei ületata käesolevas jaotises ettevõtja kohta kohaldatavaid abi ülemmäärasid. Sama tarbimismahu puhul ei tohi käesoleva jaotise alusel antud abi, mis on arvutatud varasema tarbimise (q(ref)) alusel, kumuleerida jaotise 2.7 alusel antud abiga.
- (73) Teatavatel juhtudel võib olla tarvis anda täiendavat abi abisaajatele, kelle majanduslik suutlikkus on kriisi ajal nõrgenenud. Liikmesriigid võivad anda abi, mille suurus ületab punkti 72 alapunkti f kohaselt arvutatud ülemmäärasid, eeldusel et lisaks punkti 72 alapunktides a–e ja g sätestatud tingimustele on veel täidetud järgmised tingimused:
- a. abi kogusumma abisaaja kohta ei ületa abikõlblikest kuludest 40 % ja abi kogusumma ettevõtja kohta ühes liikmesriigis ei ületa ühelgi ajahetkel 100 miljonit eurot;
 - b. energiamahukateks ettevõteteks¹⁰¹ kvalifitseeruvate abisaajate puhul võib abi kogusummat abisaaja kohta suurendada maksimaalselt 65 %ni abikõlblikest kuludest ning abi kogusumma ettevõtja kohta ühes liikmesriigis ei tohi ühelgi ajahetkel ületada 50 miljonit eurot. Lisaks peab abisaaja tõendama, et tema EBITDA¹⁰² (ilma abita) on abikõlblikkusperioodil võrdlusperioodiga võrreldes vähenenud vähemalt 40 % või et tema EBITDA (ilma abita) on olnud abikõlblikkusperioodil negatiivne;
 - c. energiamahukateks ettevõteteks kvalifitseeruvate abisaajate puhul, kes tegutsevad ühes või mitmes I lisas¹⁰³ loetletud sektoris või allsektoris, võib abi kogusummat

¹⁰⁰ Nagu tõendab abisaaja näiteks vastava arve alusel. Arvesse võetakse ainult lõppkasutaja energiatarbimist, müüki ja omatoodangut arvesse ei võeta. Arvesse ei võeta energiasektori enda energiatarbimist ega energia ülekande ja jaotuse käigus tekkivaid kadusid.

¹⁰¹ Energiamahukas ettevõtte on juriidiline isik, kus energiatoodete (sealhulgas muude energiatoodete kui maagaas ja elekter) ost moodustab 2021. kalendriaasta raamatupidamisaruannete andmete põhjal vähemalt 3,0 % toodangu väärtusest või käibest. Teise variandina võib kasutada 2022. aasta esimese poolaasta andmeid ja sellisel juhul võib abisaaja kvalifitseeruda energiamahukaks ettevõtteks, kui energiatoodete (sealhulgas muude energiatoodete kui maagaas ja elekter) ost moodustab vähemalt 6,0 % toodangu väärtusest või käibest.

¹⁰² EBITDA on intressi-, maksu- ja amortisatsioonieelne kasum, välja arvatud ühekordsed väärtuse langused.

¹⁰³ I lisas on loetletud sektorid ja allsektorid, mida peetakse energiakriisi tõttu konkurentsivõime vähenemise suhtes eriti haavatavaks; selle objektiivseteks näitajateks on selle (all)sektori kaubavahetuse maht

abisaaja kohta suurendada maksimaalselt 80 %ni abikõlblikest kuludest ning abi kogusumma ettevõtja kohta ühes liikmesriigis ei tohi ühelgi ajal ületada 150 miljonit eurot. Lisaks peab abisaaja tõendama, et tema EBITDA (ilma abita) on abikõlblikkusperioodil võrdlusperioodiga võrreldes vähenenud vähemalt 40 % või et tema EBITDA (ilma abita) on olnud abikõlblikkusperioodil negatiivne;

- d. punkti 73 alapunktide a, b ja c kohaselt antud abi puhul ei tohi abisaaja EBITDA abikõlblikkusperioodil, koos abi kogusummaga, ületada 70 % tema EBITDAst võrdlusperioodil; Kui EBITDA oli võrdlusperioodil negatiivne, ei tohi abi viia selleni, et EBITDA kasvab abikõlblikkusperioodil üle 0.
- (74) Käesoleva jaotise kohaselt võib abi andev asutus teha abisaajale ettemakse. Seda tehes võib abi andev asutus tugineda käesoleva jaotise abikõlblikkuse kriteeriumide hinnangutele, tingimusel et järgitakse käesolevas jaotises esitatud abi ülemmäärasid. Abi andev asutus kehtestab menetluse, mille abil tagantjärele kontrollida asjakohastest abikõlblikkuse tingimustest ja abi ülemmääradest kinnipidamist tegelike andmete põhjal ning nõuda kõik abikõlblikkuse kriteeriumidele mittevastavad või abi ülemmäärasid ületavad toetusmaksed tagasi hiljemalt kuus kuud pärast abikõlblikkusperioodi lõppu.

2.5. Abi taastuenergia ja energia salvestamise kasutuselevõtu kiirendamiseks, mis on tähtis kava „REPowerEU“ jaoks

- (75) Lisaks ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohastele võimalustele on praeguse kriisi ja kava „REPowerEU“¹⁰⁴ kontekstis tähtis kulutõhusal viisil kiirendada ja laiendada taastuenergia kättesaadavust, et vähendada kiiresti sõltuvust fossiilkütuste impordist, kiirendada energiasüsteemi ümberkujundamist ning saavutada madalamad ja vähem volatiilsed hinnad. Riigiabi taastuenergia ja energia salvestamise võimsuse kasutuselevõtu kiirendamiseks on osa asjakohasest, vajalikust ja sihipärasest lahendusest, millega vähendada praeguses kontekstis sõltuvust imporditud fossiilkütustest. Arvestades tungivat vajadust tagada taastuenergia ja energia salvestamise kasutuselevõttu kiirendavate projektide kiire rakendamine, on ajutiselt õigustatud toetusmeetmete rakendamise teatav lihtsustamine, et võimaldada kava „REPowerEU“ rakendamist.
- (76) Taastuenergia ja energia salvestamise kasutuselevõtu kiirendamiseks võidakse vajada täiendavaid investeeringuid energiataristusse, sealhulgas võrgu laiendamisse. Kooskõlas riigiabi mõiste teatisega¹⁰⁵ ei kuulu seadusliku monopoli raames energiataristule antav toetus riigiabi eeskirjade kohaldamisalasse. Energiasektoris on

kolmandate riikidega ja heitemahukus. Abisaajat käsitatakse I lisas loetletud sektoris või allsektoris tegutsevana vastavalt tema liigitusele sektoripõhises rahvamajanduse arvepidamises või juhul, kui üks või mitu tema teostatavat I lisas loetletud tegevust andsid 2021. aastal üle 50 % tema käibest või toodangu väärtusest.

¹⁰⁴ COM(2022) 230 final, 18. mai 2022.

¹⁰⁵ Vt komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (ELT C 262, 19.7.2016, lk 1). Võttes arvesse, et riigiabi mõiste on aluslepingus otseselt määratletud objektiiivne õigusmõiste (kohtuotsus, Euroopa Kohus, 22. detsember 2008, *British Aggregates vs. komisjon*, C-487/06 P, ECLI:EU:C:2008:757, punkt 111), ei piira punktides 373–375 esitatud seisukohad riigiabi mõiste tõlgendamist liidu kohtutes (kohtuotsus, Euroopa Kohus, 21. juuli 2011, *Alcoa Trasformazioni vs. komisjon*, C-194/09 P, ECLI:EU:C:2011:497, punkt 125); aluslepingu tõlgendamisel tuleb alati esimesena lähtuda liidu kohtute praktikast.

see eriti oluline nende liikmesriikide jaoks, kus teatava taristu ehitamine ja käitamine on seaduse järgi ette nähtud üksnes põhivõrguettevõtja ja jaotusvõrguettevõtja jaoks.

2.5.1. *Investeeringuabi taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamiseks ja energia salvestamiseks*

(77) Komisjon loeb taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamiseks ja energia salvestamiseks antava investeeringuabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobivaks, kui täidetud on järgmised tingimused:

a. abi antakse ühele järgmistest:

- (i) investeeringud direktiivi (EL) 2018/2001¹⁰⁶ artikli 2 punktis 1 määratletud taastuvatest energiaallikatest toodetud energia tootmise, sealhulgas saastevaba vesiniku ja saastevabast vesinikust saadud kütuste tootmise, kuid välja arvatud saastevabast vesinikust saadava elektrienergia tootmise;
- (ii) investeeringud elektrienergia salvestamisse¹⁰⁷ või soojusenergia salvestamisse¹⁰⁸ (ka kombineerituna mõne muu käesoleva jaotisega hõlmatud investeeringuliigiga);
- (iii) investeeringud saastevaba vesiniku, biokütuste, vedelate biokütuste, biogaasi (sh biometaan) ja biomasskütuste hoiustamisse, mille puhul saadakse igal aastal vähemalt 75 % selle sisaldusest otse ühendatud saastevaba vesiniku, biokütuste, vedelate biokütuste, biogaasi või biomasskütuste tootmise käitisest;

b. abi antakse prognoositud võimsusmahu ja eelarvega abikava raames;

c. toetuskavad võivad piirduda ühe või mitme punkti 77 alapunktis a nimetatud tehnoloogiaga, kuid need ei tohi sisaldada kunstlikke piiranguid ega diskrimineerimist (sh litsentside, lubade või kontsessioonide andmisel, kui need on nõutavad);

d. abi antakse hiljemalt 31. detsembriks 2025. Käitised peavad olema valmis ja käiku lastud 36 kuu jooksul pärast abi andmise kuupäeva, välja arvatud avamere tuuletehnoloogia puhul. Kava peaks sisaldama mõjusat karistuste süsteemi juhaks, kui sellest tähtajast kinni ei peeta;

e. abi antakse otsetoetuste, tagasimakstavate ettemaksete, laenude,¹⁰⁹ garantiide¹¹⁰ või maksusoodustuste vormis, sealhulgas maksukrediidina;

¹⁰⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

¹⁰⁷ Elektrienergia salvestamine on elektrienergia lõppkasutamise edasilükkamine tootmise hetkest hilisemale ajale või elektrienergia muundamine salvestatavaks energiaks, sellise energia salvestamine ning seejärel selle taasmuundamine elektrienergiaks.

¹⁰⁸ Soojusenergia salvestamine on soojusenergia lõppkasutamise edasilükkamine tootmise hetkest hilisemale ajale või elektri- või soojusenergia muundamine salvestatavaks energiaks, sellise energia salvestamine ning asjakohasel juhul seejärel selle muundamine või taasmuundamine soojusenergiaks lõppkasutamise eesmärgil (s.o kütte või jahutus).

f. abisumma

- (i) määratakse kindlaks võistupakkumise raames, mis on avatud, selge, läbipaistev ja mittediskrimineeriv ning põhineb objektiivsetel kriteeriumidel, mis on eelnevalt kindlaks määratud ning mis viivad miinimumi strateegilise pakkumise ja alapakkumise riski¹¹¹. Vähemalt 70 % pakkumuste järjestamisel kasutatavatest valikukriteeriumidest tuleb määratleda abina keskkonnakaitse ühiku kohta (nt eurot vähendatud CO₂ heite tonni kohta) või abina energia toodangu või ülesseatud võimsuse ühiku kohta või
 - (ii) kehtestavad halduslikult liikmesriigid iga toetatud projekti investeeringukuludid käsitlevate andmete alusel;
- g. päikeseenergiaseadmete, maismaa ja avamere tuuleparkide ning hüdroelektrijaamade jaoks antakse abi võistupakkumise raames punkti 77 alapunkti f alapunkti i alusel;
- h. erandina punkti 77 alapunktist g ei ole võistupakkumine päikeseenergiaseadmete, maismaa ja avamere tuuleparkide ning hüdroelektrijaamade puhul kohustuslik, kui ettevõtja ja projekti kohta antav abi ei ületa 30 miljonit eurot ja toetatakse väikesi projekte, mis on määratletud järgmiselt:
- (i) projektid, mille ülesseatud võimsus on kuni 1 MW, või
 - (ii) projektid, mille ülesseatud võimsus on kuni 6 MW, kui need kuuluvad 100 % ulatuses VKEdele või taastuvenergiakogukondadele, või
 - (iii) üksnes tuuleenergia tootmise puhul projektid, mille ülesseatud võimsus on kuni 18 MW, kui need kuuluvad 100 % ulatuses väike- ja mikroettevõtjatele või taastuvenergiakogukondadele;
- sellises olukorras kehtestatakse abi punkti 77 alapunkti f alapunkti ii alusel halduslikult;
- i. abi osakaal ei tohi ületada:
- (i) 100 % investeeringu kogukuludest, kui abi kehtestatakse pakkumismenetluse raames punkti 77 alapunkti f alapunkti i alusel, või
 - (ii) 45 % investeeringu kogukuludest, kui abi kehtestatakse punkti 77 alapunkti f alapunkti ii alusel halduslikult; abi osakaalu võib

¹⁰⁹ Kui abi antakse laenudena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 70 alapunkti g täiendavaid sätteid.

¹¹⁰ Kui abi antakse garantiidena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 67 alapunkti i täiendavaid sätteid.

¹¹¹ Pakkumismenetluses tõhusa konkurentsi tagamiseks tuleb kindlaks määrata hangitud võimsuse maht. Liikmesriik peab tõendama, et hangitud maht vastab projektide potentsiaalsele pakkumisele. Seda võib teha varasemate enampakkumiste või riiklikus energia- ja kliimakavas sätestatud tehnoloogiaalaste eesmärkide alusel või võttes kasutusele kaitsemehhanismi juhaks, kui on oht, et pakkumusi ei esitata piisavalt. Võistupakkumise korduva alapakkumise korral peab liikmesriik võtma parandusmeetmed mis tahes tulevaste kavade jaoks, millest ta teatab komisjonile sama tehnoloogia kohta.

suurendada 20 protsendipunkti väikeettevõtjatele antava abi korral ja 10 protsendipunkti keskmise suurusega ettevõtjatele antava abi korral;

- j. kui abi antakse saastevaba vesiniku tootmiseks või saastevabast vesinikust saadud kütuste tootmiseks,¹¹² peab liikmesriik tagama, et vesinik ja vesinikust saadud kütused on toodetud taastuvatest energiaallikatest kooskõlas meetoditega, mis on sätestatud muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelate ja gaasiliste transpordikütuste jaoks direktiivis (EL) 2018/2001 ning selle rakendusaktides või delegeeritud õigusaktides;
- k. kui abi antakse biokütuste, vedelate biokütuste, biogaasi (sh biometaan) ja biomasskütuste tootmiseks, peab liikmesriik tagama, et abi saavad kütused vastavad kestlikkuse ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise kriteeriumidele, mis on sätestatud direktiivis (EL) 2018/2001 ning selle rakendusaktides ja delegeeritud õigusaktides;
- l. abi antakse uue paigaldatud või ajakohastatud tootmisvõimsuse¹¹³ jaoks. Abisumma ei sõltu väljundenergiast. Ajakohastatud tootmisvõimsuse korral on abikõlblikud üksnes ajakohastatud tootmisvõimsusega seotud lisakulud;
- m. käesoleva jaotise kohast abi võib kumuleerida muu riigiabiga, välja arvatud käesoleva teatise jaotise 2.5.2 kohane abi, või keskselt hallatavate vahenditega, kui kõnealused abimeetmed on seotud teistsuguste kindlaksmääratavate abikõlblike kuludega. Abi võib kumuleerida riigiabiga, välja arvatud käesoleva teatise jaotise 2.5.2 kohane abi, või keskselt hallatavate vahenditega, mis on seotud samade osaliselt või täielikult kattuvate abikõlblike kuludega, kuid ainult juhul, kui sellise kumuleerimise tulemusel ei ületata punkti 77 alapunktis i sätestatud suurimat abi osakaalu¹¹⁴;
- n. käesoleva jaotise alusel antavat abi võib kumuleerida käesoleva teatise jaotise 2.5.2 kohase abiga, kuid ainult juhul, kui selline võimalus on sätestatud teatatud abikavas sellest algselt teatamise ajal;
- o. abi võib anda investeeringuteks, mille raames oli töid alustatud 9. märtsi 2023. aasta seisuga, välja arvatud varasema ajutise kriisiraamistiku alusel abikõlblikud investeeringud, mille raames võidi olla töid alustatud 20. juuli 2022 seisuga; projektide puhul, mis algasid enne 9. märtsi 2023 – või varasema ajutise kriisiraamistiku alusel abikõlblike investeeringute puhul enne 20. juulit 2022 –, võib abi anda juhul, kui on vaja investeerimist märkimisväärselt kiirendada või laiendada. Sellistel juhtudel on abikõlblikud ainult lisakulud, mis on seotud tööde kiirendamise või ulatuse laiendamisega;
- p. abi peab ajendama abisaajat tegema investeeringut, mida ta ilma abita ei teeks või teeks piiratult või muul viisil. Komisjon on seisukohal, et võttes arvesse erakordseid

¹¹² Saastevabast vesinikust saadud vedelad ja gaasilised kütused, milles sisalduv energia pärineb muudest taastuvatest energiaallikatest kui biomass.

¹¹³ Ajakohastamine on taastuenergiat tootvate elektrijaamade uuendamine (sealhulgas käitiste või käitamissüsteemide ja seadmete täielik või osaline asendamine) tootmisvõimsuse asendamiseks või paigaldise võimsuse või tõhususe suurendamiseks.

¹¹⁴ Kui liikmesriik sellist kumuleerimist lubab, peab ta iga meetme puhul esitama meetodi, millega tagatakse vastavus käesolevas punktis esitatud tingimustele.

majandusraskusi, mida ettevõtjatel praeguse kriisi tõttu esineb, on üldiselt nii, et abi puudumisel jätkaksid abisaajad oma tegevust muutusteta, tingimusel et tegevuse muutusteta jätkamine ei kujuta endast liidu õiguse rikkumist;

q. liikmesriik peab tagama olulise kahju ärahoidmise põhimõtte järgimise.

2.5.2. *Tegevusabi taastuenergia kasutuselevõtu kiirendamiseks ja energia salvestamiseks*

(78) Komisjon loeb taastuenergia kasutuselevõtu kiirendamiseks ja energia salvestamiseks antava tegevusabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobivaks, kui täidetud on järgmised tingimused:

a. abi antakse ühele järgmistest:

- (i) direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 1 määratletud taastuenergia tootmine, sealhulgas saastevaba vesiniku ja saastevabast vesinikust saadud kütuste tootmine, kuid välja arvatud saastevabast vesinikust saadava elektrienergia tootmine;
- (ii) elektrienergia salvestamine¹¹⁵ või soojusenergia salvestamine¹¹⁶ (ka kombineerituna mõne muu käesoleva jaotisega hõlmatud investeeringuliigiga);
- (iii) saastevaba vesiniku, biokütuste, vedelate biokütuste, biogaasi (sh biometaani) ja biomasskütuste hoiustamine, mille puhul saadakse igal aastal vähemalt 75 % selle sisaldusest otse ühendatud saastevaba vesiniku, biokütuste, vedelate biokütuste, biogaasi või biomasskütuste tootmise käitistest;

b. abi antakse prognoositud võimsus- või tootmismahu ja eelarvega abikava raames;

c. toetuskavad võivad piirduda ühe või mitme punkti 78 alapunktis a nimetatud tehnoloogiaga, kuid need ei tohi sisaldada kunstlikke piiranguid või diskrimineerimist (sh litsentside, lubade või kontsessioonide andmisel, kui need on nõutavad);

d. abi antakse hiljemalt 31. detsembriks 2025. Käitised peavad olema valmis ja käiku lastud 36 kuu jooksul pärast abi andmise kuupäeva, välja arvatud avamere tuuletehnoloogia puhul. Kava peaks sisaldama mõjusat karistuste süsteemi juhuks, kui sellest tähtajast kinni ei peeta;

e. abi antakse kahesuunaliste hinnavahelepingute¹¹⁷ raames seoses käitise väljundenergiaga ning leping ei tohi olla sõlmitud kauemaks kui 20 aastat pärast abi saava käitise tegevuse alustamist¹¹⁸;

¹¹⁵ Nagu on määratletud joonealuses märkuses 107.

¹¹⁶ Nagu on määratletud joonealuses märkuses 108.

¹¹⁷ Kahesuunaline hinnavaheleping tähendab elektrienergia tootmise seadme käitaja ja vastaspoole – harilikult avaliku sektori asutuse – sõlmitud lepingut, mis ühelt poolt garanteerib miinimumtasu ja teisalt seab piirid ületasustamisele. Leping on koostatud eesmärgiga säilitada elektrienergia tootja stiimulid tegutsemiseks ja tõhusaks energiaturul osalemiseks.

f. abisumma määratakse kindlaks kas

- (i) võistupakkumise raames, mis on avatud, selge, läbipaistev ja mittediskrimineeriv ning põhineb objektiivsetel kriteeriumidel, mis on eelnevalt kindlaks määratud ja mis viivad miinimumi strateegilise pakkumise riski¹¹⁹. Vähemalt 70 % pakkumuste järjestamisel kasutatavatest valikukriteeriumidest tuleb määratleda abina keskkonnakaitse ühiku kohta (nt eurot vähendatud CO₂ heite tonni kohta) või abina väljundenergia või võimsuse ühiku kohta, või
 - (ii) täitmishinnaga, mille pädev energiasektorit reguleeriv riiklik asutus¹²⁰ halduslikult kehtestab, et katta eeldatavad netokulud, sealhulgas hinnanguline kapitali kaalutud keskmine hind, võttes arvesse kõiki põhitulusid ja juba saadud abi;
- g. päikeseenergiaseadmete, maismaa ja avamere tuuleparkide ning hüdroelektrijaamade abil saadava elektrienergia tootmiseks antakse abi üksnes võistupakkumise raames punkti 78 alapunkti f alapunkti i alusel;
- h. erandina punkti 78 alapunktist g ei ole võistupakkumine päikeseenergiaseadmete, maismaa ja avamere tuuleparkide ning hüdroelektrijaamade abil saadava elektrienergia tootmise puhul kohustuslik, kui ettevõtja ja projekti kohta antav abi ei ületa 30 miljonit eurot ja toetatakse väikesi projekte, mis on määratletud järgmiselt:
- (i) projektid, mille ülesseatud võimsus on kuni 1 MW, või
 - (ii) projektid, mille ülesseatud võimsus on kuni 6 MW, kui need kuuluvad 100 % ulatuses VKEdele või taastuvenergiakogukondadele, või
 - (iii) üksnes tuuleenergia tootmise puhul projektid, mille ülesseatud võimsus on kuni 18 MW, kui need kuuluvad 100 % ulatuses väike- ja mikroettevõtjatele või taastuvenergiakogukondadele;
- sellises olukorras kehtestatakse abi punkti 78 alapunkti f alapunkti ii alusel halduslikult;
- i. abi eesmärk peab olema hoida ära turgude tõhusa toimimise põhjendamatut moonutamist ning eelkõige säilitada tõhusad tegevusstiimulid ja hinnasignaalid. Eelkõige ei tohiks abisaajatele luua stiimuleid oma toodangu pakkumiseks

¹¹⁸ Lepingu kohaseid toetusmakseid tohib teha kuni 20 aastat, kuid liikmesriikidel on õigus nõuda, et käitised jätkavad lepingu alusel tagasimaksete tegemist senikaua, kui toetust saanud käitis jätkab tegevust.

¹¹⁹ Pakkumismenetluses tõhusa konkurentsi tagamiseks tuleb kindlaks määrata hangitud võimsuse või tootmise maht. Liikmesriik peab tõendama, et hangitud maht vastab projektide potentsiaalsele pakkumisele. Seda võib teha varasemate enampakkumiste või riiklikus energia- ja kliimakavas sätestatud tehnoloogiaalaste eesmärkide alusel või võttes kasutusele kaitsemehhanismi juhuks, kui on oht, et pakkumusi ei esitata piisavalt. Võistupakkumise korduva alapakkumise korral peab liikmesriik võtma parandusmeetmed mis tahes tulevaste kavade jaoks, millest ta teatab komisjonile sama tehnoloogia kohta.

¹²⁰ „Reguleeriv asutus“ – iga liikmesriigi poolt direktiivi (EL) 2019/944 artikli 57 lõike 1 kohaselt nimetatud reguleeriv asutus (ELT L 158, 14.6.2019, lk 125).

piirkuludest madalama hinnaga ning nad ei tohiks saada tootmiseks abi ajavahemikul, mil selle toodangu turuväärtus on negatiivne¹²¹;

- j. kui abi antakse saastevaba vesiniku tootmiseks või saastevabast vesinikust saadud kütuste tootmiseks,¹²² peab liikmesriik tagama, et vesinik ja vesinikust saadud kütused on toodetud taastuvatest energiaallikatest kooskõlas meetoditega, mis on sätestatud muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelate ja gaasiliste transpordikütuste jaoks direktiivis (EL) 2018/2001 ning selle rakendusaktides või delegeeritud õigusaktides;
- k. kui abi antakse biokütuste, vedelate biokütuste, biogaasi (sh biometaan) ja biomasskütuste tootmiseks, peab liikmesriik tagama, et abi saavad kütused vastavad kestlikkuse ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise kriteeriumidele, mis on sätestatud direktiivis (EL) 2018/2001 ning selle rakendusaktides ja delegeeritud õigusaktides;
- l. abi antakse uue paigaldatud või ajakohastatud tootmisvõimsuse¹²³ jaoks;
- m. käesoleva jaotise kohast abi võib kumuleerida muu riigiabiga või keskselt hallatavate vahenditega, kui kõnealused abimeetmed on seotud teistsuguste kindlaksmääratavate abikõlblike kuludega. Abi võib kumuleerida riigiabiga või keskselt hallatavate vahenditega, mis on seotud samade osaliselt või täielikult kattuvate abikõlblike kuludega, kuid ainult juhul, kui sellise kumuleerimise tulemusel ei ületata 100 % punkti 78 alapunkti f alapunktis ii kindlaks määratud eeldatavatest netokuludest¹²⁴;
- n. abi võib anda selliste käitiste jaoks, mille raames oli töid alustatud 9. märtsi 2023. aasta seisuga, välja arvatud varasema ajutise kriisiraamistiku alusel abikõlblikud investeeringud, mille raames võidi olla töid alustatud 20. juuli 2022 seisuga; projektide puhul, mis algasid enne 9. märtsi 2023 – või varasema ajutise kriisiraamistiku alusel abikõlblike investeeringute puhul enne 20. juulit 2022 –, võib abi anda juhul, kui on vaja investeerimist märkimisväärselt kiirendada või laiendada. Sellistel juhtudel on abikõlblikud ainult lisakulud, mis on seotud tööde kiirendamise või ulatuse laiendamisega;
- o. abi peab ajendama abisaajat tegevusele, mida ta ilma abita ei teeks või teeks piiratult või muul viisil. Komisjon on seisukohal, et võttes arvesse erakordseid majandusraskusi, mida ettevõtjatel praeguse kriisi tõttu esineb, on üldiselt nii, et abi puudumisel jätkaksid abisaajad oma tegevust muutusteta, tingimusel et tegevuse muutusteta jätkamine ei kujuta endast liidu õiguse rikkumist;

¹²¹ Väikesemahulised taastuvelektrijaamad võivad saada kõiki tegevuskulusid katvat abi otsese hinnatoetuse vormis ja vabastuse toodetud elektri turul müümise nõudest kooskõlas direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 4 lõikega 3. Käitised loetakse väikesemahuliseks, kui nende võimsus jääb alla Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määruse (EL) 2019/943 (milles käsitletakse elektrienergia siseturgu (uuesti sõnastatud) ELT L 158, 14.6.2019, lk 54) artiklis 5 esitatud kohaldatavat künnist.

¹²² Saastevabast vesinikust saadud vedelad ja gaasilised kütused, milles sisalduv energia pärineb muudest taastuvatest energiaallikatest kui biomass.

¹²³ Nagu on määratletud joonealuses märkuses 113.

¹²⁴ Kui liikmesriik sellist kumuleerimist lubab, peab ta iga meetme puhul esitama meetodi, millega tagatakse vastavus käesolevas punktis esitatud tingimustele.

- p. liikmesriik peab tagama olulise kahju ärahoidmise põhimõtte järgimise.
- (79) Komisjon loeb olemasolevate käitiste maksimaalse elektritootmisvõimsuse suurendamiseks antava abi, ilma et tehtaks täiendavaid investeeringuid, ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobivaks, kui täidetud on järgmised tingimused:
- a. olemasolev käitis on võrku ühendatud enne 1. oktoobrit 2022 ja see on saanud abi, mille komisjon on ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel heaks kiitnud või mis on teatamiskohustusest vabastatud;
 - b. abi on vajalik selleks, et suurendada olemasolevate käitiste maksimumvõimsust kuni 1 MW käitise kohta või samaväärsel määral, ilma et tehtaks täiendavaid investeeringuid;
 - c. abi antakse hiljemalt 31. detsembriks 2023 ja abimeetme kohane abikõlblikkusperiood lõpeb 31. detsembril 2024;
 - d. abi vastab punkti 78 alapunktides a, b, c, e, i ja j kehtestatud nõuetele;
 - e. selle meetme kohast abi ei tohi kumuleerida muu abiga, millega toetatakse sama täiendavat võimsust.

2.6. Abi tööstuslike tootmisprotsesside dekarboniseerimiseks elektrifitseerimise ja/või taastuvallikatest toodetud ja teatavatele tingimustele vastava elektripõhise vesiniku kasutamise ning energiatõhususe meetmete kaudu

- (80) Lisaks ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohastele võimalustele on tähtis hõlbustada praeguse kriisi ja kava „REPowerEU“ kontekstis investeeringuid tööstuse dekarboniseerimisse, et vähendada kiiresti sõltuvust fossiilkütuste impordist. Elektrifitseerimine ja energiatõhususe meetmete kiirendamine tööstuses ning sellise tehnoloogia kasutuselevõtt, milles kasutatakse taastuvallikatest toodetud ja punkti 81 alapunkti i tingimustele vastavat elektripõhist vesinikku või saastevabast vesinikust saadud ja punkti 81 alapunkti h tingimustele vastavaid kütuseid, moodustab osa asjakohasest, vajalikust ja sihipärasest lahendusest, millega vähendada sõltuvust imporditud fossiilkütustest.
- (81) Komisjon loeb ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobivaks investeerimisabi, mille tulemuseks on i) praegu fossiilkütustel kui energiaallikal või lähteainel põhineva tööstustegevuse kasvuhoonegaaside heitkoguste märkimisväärne vähenemine või ii) tööstustegevuse ja -protsesside energiatarbimise märkimisväärne vähenemine, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:
- a. abi antakse eelarveprognoosiga abikava raames;
 - b. üksikabi maksimumsumma, mida võib ettevõtjale anda, ei tohi põhimõtteliselt ületada ei 10 % sellise kava kogueelarvest ega 200 miljonit eurot. Kui liikmesriik esitab komisjonile hindamiseks asjakohase põhjenduse, võib komisjon heaks kiita kavad, millega antakse üksikabi summas, mis ületab 10 % kava kogueelarvest;

- c. abi antakse otsetoetuste, tagasimakstavate ettemaksete, laenude,¹²⁵ garantiide¹²⁶ või maksusoodustuste vormis, sealhulgas maksukrediidina;
- d. investeering¹²⁷ peab võimaldama abisaajal teha üht või mõlemat järgmistest:
 - (i) vähendada võrreldes abi andmisele eelnenud olukorraga vähemalt 40 % otsest kasvuhoonegaaside heidet oma tööstuskäitises, mis on seni kasutanud energiaallikana või lähteainena fossiilkütuseid, elektrifitseerides tootmisprotsessid või hakates fossiilkütuste asemel kasutama punkti 81 alapunkti g ja alapunkti i tingimustele vastavat saastevaba ja elektripõhist vesinikku või punkti 81 alapunkti h tingimustele vastavaid saastevabast vesinikust saadud kütuseid; kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise kontrollimisel tuleb arvesse võtta ka biomassi põletamisel tekkinud tegelikke heitkoguseid¹²⁸;
 - (ii) vähendada tööstuskäitiste abi saava tegevuse energiatarbimist võrreldes abi andmisele eelnenud olukorraga vähemalt 20 %¹²⁹;
- e. heitkogustega kauplemise süsteemiga hõlmatud tegevustega seotud investeeringute puhul peab abisaaja käitise kasvuhoonegaaside heide langema abi tulemusel allapoole komisjoni rakendusmääruses (EL) 2021/447¹³⁰ sätestatud asjakohaseid tasuta eraldamise võrdlusaluseid;
- f. abi eesmärk ei tohi olla rahastada abisaaja üldise tootmisvõimsuse suurendamist. See ei piira võimsuse piiratud suurendamist tehnilise vajaduse korral. Eeldatakse, et see on nii, kui võimsust ei suurendata võrreldes abi andmisele eelnenud olukorraga rohkem kui 2 %;
- g. kui abi antakse investeeringuks tööstuse dekarboniseerimisse, mis hõlmab saastevaba vesiniku kasutamist, peab liikmesriik tagama, et kasutatav vesinik on toodetud taastuvatest energiaallikatest kooskõlas meetoditega, mis on sätestatud muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelate ja gaasiliste transpordikütuste jaoks direktiivis (EL) 2018/2001 ning selle rakendusaktides või delegeeritud õigusaktides;

¹²⁵ Kui abi antakse laenudena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 70 alapunkti g täiendavaid sätteid.

¹²⁶ Kui abi antakse garantiidena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 67 alapunkti i täiendavaid sätteid.

¹²⁷ Investeeringuabi, mille eesmärk on vähendada otsest kasvuhoonegaaside heidet või energiatarbimist, sealhulgas allapoole käesoleva teatise punkti 81 alapunktis d sätestatud künniseid, võib teavitamiskohustusest vabastada, tingimusel et järgitakse üldise grupierandi määruse norme.

¹²⁸ Kasvuhoonegaaside otsese heite vähenemist tuleb mõõta abitaotlusele eelnenud viie aasta kasvuhoonegaaside otsese heite keskmise alusel (keskmine heide aastas).

¹²⁹ Energiatarbimise vähenemist tuleb mõõta abitaotlusele eelnenud viie aasta energiatarbimise alusel (keskmine tarbimine aastas).

¹³⁰ Komisjoni 12. märtsi 2021. aasta rakendusmäärus (EL) 2021/447, millega määratakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõikele 2 kindlaks lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamisel kasutatavate võrdlusaluste muudetud väärtused ajavahemikuks 2021–2025 (ELT L 87, 15.3.2021, lk 29).

- h. kui abi antakse investeeringuks tööstuse dekarboniseerimisse, mis hõlmab saastevabast vesinikust saadud kütuste kasutamist, peavad need kütused vastama järgmistele kumulatiivsetele nõuetele:
- (i) need on vedelad ja gaasilised kütused, mis on saadud saastevabast vesinikust, milles sisalduv energia pärineb muudest taastuvatest energiaallikatest kui biomass;
 - (ii) need vähendavad olulusringi jooksul kasvuhooonegaaside heidet vähemalt 70 % võrreldes fossiilkütusega, mille võrdlusväärtus on 94 g CO₂eq/MJ;
 - (iii) need on toodetud kooskõlas meetoditega, mis on sätestatud muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelate ja gaasiliste transpordikütuste jaoks direktiivis (EL) 2018/2001 ning selle rakendusaktides või delegeeritud õigusaktides;
- i. abi võib anda ka tööstuse dekarboniseerimise investeeringuteks, mis hõlmavad elektrist toodetud vesiniku kasutamist ühel järgmistest juhtudest:
- (i) vesinikku toodetakse ainult tundidel, mil selle pakkumispäringkonna marginaalne elektritootmisüksus, kus elektrolüüsiseade asub tasakaaluarveldusperioodidel, mil elektrit tarbitakse, on saastevaba elektri jaam. Sellistel tundidel toodetud vesinikku, mida on juba võetud arvesse saastevaba vesinikuna punkti 81 alapunkti g tähenduses, ei saa käesoleva jaotise kohaselt teist korda arvesse võtta;
 - (ii) alternatiivina toodetakse vesinikku võrgust võetud elektrist ja elektrolüüsiseade toodab vesinikku täiskoormustundidel, mille arv on sama suur või väiksem kui tundide arv, mil elektrienergia piirhind pakkumispäringkonnas põhineb käitistel, mis toodavad saastevaba elektrienergia; vesinikku, mida on juba võetud arvesse saastevaba vesinikuna punkti 81 alapunkti g tähenduses ja mis on toodetud täiskoormustundidel, mille arv on sama suur või väiksem kui tundide arv, mil elektrienergia piirhind pakkumispäringkonnas põhineb käitistel, mis toodavad taastuenergia, ei saa käesoleva jaotise kohaselt teist korda arvesse võtta;
 - (iii) alternatiivina peab liikmesriik tagama, et kasutatud elektripõhine vesinik vähendab olulusringi jooksul kasvuhooonegaaside heidet vähemalt 70 % võrreldes fossiilkütusega, mille võrdlusväärtus on 94 g CO₂eq/MJ, ning et see on pärit taastuallikatest. Elektrienergia põhjustatud kasvuhooonegaaside heitkoguste arvutamise meetod ei tohiks suurendada fossiilkütuste tarbimist kooskõlas kava „REPowerEU“ eesmärkidega. Käesoleva jaotise kohaldamisel võib kasutada ainult seda toodetud vesiniku osa, mis vastab saastevabadest elektri jaamadest toodetud elektrienergia keskmisele osakaalule tootjariigis, mõõdetuna kaks aastat enne kõnealust aastat. Seda vesiniku osa, mida on juba arvestatud saastevaba vesinikuna punkti 81 alapunkti g tähenduses ja mis on toodetud käesoleva alapunkti kohaselt ja mis vastab taastuvelektri jaamades toodetud elektrienergia keskmisele osakaalule tootjariigis, mõõdetuna kaks aastat enne kõnealust aastat, ei saa käesoleva jaotise kohaselt teist korda arvesse võtta;

- j. abi antakse hiljemalt 31. detsembriks 2025 ja selle tingimus on, et investeeringust rahastatavad käitised või seadmed peavad olema valmis ja käiku lastud 36 kuu jooksul pärast abi andmise kuupäeva. Kava peaks sisaldama mõjusat karistuste süsteemi juhuks, kui sellest tähtajast kinni ei peeta;
- k. abi võib anda investeeringuteks, mille raames oli töid alustatud 9. märtsi 2023. aasta seisuga, välja arvatud varasema ajutise kriisiraamistiku alusel abikõlblikud investeeringud, mille raames võidi olla töid alustatud 20. juuli 2022 seisuga; projektide puhul, mis algasid enne 9. märtsi 2023 – või varasema ajutise kriisiraamistiku alusel abikõlblike investeeringute puhul enne 20. juulit 2022 –, võib abi anda juhul, kui on vaja investeerimist märkimisväärselt kiirendada või laiendada. Sellistel juhtudel on abikõlblikud ainult lisakulud, mis on seotud tööde kiirendamise või ulatuse laiendamisega;
- l. abi ei tohi anda kohaldatavate liidu standardite pelga täitmise eest¹³¹;
- m. abi peab ajendama abisaajat tegema investeeringut, mida ta ilma abita ei teeks või teeks piiratud või muul viisil. Komisjon on seisukohal, et võttes arvesse erakordseid majandusraskusi, mida ettevõtjatel praeguse kriisi tõttu esineb, on üldiselt nii, et abi puudumisel jätkaksid abisaajad oma tegevust muutusteta, tingimusel et tegevuse muutusteta jätkamine ei kujuta endast liidu õiguse rikkumist; punkti 81 alapunkti d alapunktis i osutatud investeeringute puhul leitakse, et abisaajad jätkaksid oma tegevust ilma muudatusteta;
- n. abikõlblikud kulud on punkti 81 alapunktis d osutatud projekti kulude ja kulude kokkuhoiu või lisatulude vahe võrreldes olukorraga, kus abi ei anta, investeeringu eluea vältel. Kava peab olema koostatud viisil, mis võimaldab vähendada juhuslikku kasumit, sealhulgas äärmiselt kõrgete elektri- või maagaasihindade korral, kehtestades eelnevalt kindlaks määratud tagasinõudemehhanismi. Abi osakaal ei tohi ületada 40 % abikõlblikest kuludest. Abi osakaalu võib suurendada 10 protsendipunkti keskmise suurusega ettevõtjatele antava abi korral ja 20 protsendipunkti väikeettevõtjatele antava abi korral. Abi osakaalu võib suurendada 15 protsendipunkti investeeringute puhul, mille abil vähendatakse kasvuhoonegaaside otsest heidet vähemalt 55 % või energiatarbimist vähemalt 25 % võrreldes investeeringueelse olukorraga¹³²;
- o. alternatiivina punkti 81 alapunktis n sätestatud nõuetele määratakse abisumma kindlaks avatud, selge, läbipaistva ja mittediskrimineeriva pakkumismenetluse raames, mis põhineb eelnevalt kindlaks määratud objektiivsetel kriteeriumidel ja viib miinimumi strateegilise pakkumise riski. Vähemalt 70 % pakkumuste

¹³¹ „Liidu standard“ – a) kohustuslikud liidu standardid, millega kehtestatakse keskkonnakaitse tase, mille ettevõtjad peavad saavutama, välja arvatud liidu tasandil kehtestatud standardid või eesmärgid, mis on kohustuslikud liikmesriikidele, kuid mitte üksikutele ettevõtjatele, b) kohustus kasutada direktiivis 2010/75/EL määratletud parimat võimalikku tehnikat ja tagada, et heitetasemed ei ületaks tasemeid, mis saavutataks parima võimaliku tehnika rakendamisel; kui parima võimaliku tehnikaga saavutatav heitetase on kindlaks määratud direktiivi 2010/75/EL või muude kohaldatavate direktiivide kohaselt vastu võetud rakendusaktides, kehtivad käesoleva teatise kohaldamisel need tasemed; kui selliseid tasemeid väljendatakse vahemikuna, kohaldatakse piirmäära, mis vastab asjaomase ettevõtja parima võimaliku tehnika saavutatavale kõige madalamale tasemele.

¹³² Kasvuhoonegaaside otsese heite või energiatarbimise vähenemist tuleb mõõta abitaotlusele eelnenud viie aasta kasvuhoonegaaside otsese heite või energiatarbimise keskmise alusel (keskmine heide/tarbimine aastas).

järjestamisel kasutatavatest valikukriteeriumidest tuleb määratleda abina keskkonnakaitse ühiku kohta (nt eurot vähendatud CO₂ heite tonni kohta või eurot säästetud energiaühiku kohta). Pakkumismenetlusega seotud eelarve peab olema siduv piirang, millest tulenevalt võib eeldada, et kõik pakkujad ei saa abi;

- p. punkti 81 alapunktide n ja o alternatiivina võivad abikõlblikud kulud vastata punkti 81 alapunktis d osutatud projektiga seotud investeerimiskuludele, eelkõige selliste seadmete, masinate või käitiste kuludele, mida on vaja elektrifitseerimiseks, vesinikule või vesinikust saadud kütustele üleminekuks või energiatõhususe parandamiseks. Sellises olukorras ei tohi abi osakaal ületada 60 % abikõlblikest investeerimiskuludest, mis on ette nähtud punkti 81 alapunkti d alapunktis i osutatud muude investeeringute kui elektrifitseerimisprojektide puhul. Elektrifitseerimisprojektide ja punkti 81 alapunkti d alapunktis ii osutatud investeeringute puhul ei tohi abi osakaal ületada 30 % abikõlblikest kuludest;
- q. käesoleva jaotise kohast abi võib kumuleerida muu riigiabiga või keskselt hallatavate vahenditega, kui kõnealused abimeetmed on seotud teistsuguste kindlaksmääratavate abikõlblike kuludega;
- r. punkti 81 alapunktide n ja o antud kohaselt abi võib kattuvate abikõlblike kulude puhul kumuleerida muu abi või keskselt hallatavate vahenditega, tingimusel et ei ületata punkti 81 alapunktides n ja o lubatud maksimaalset abisummat;
- s. punkti 81 alapunkti p kohaselt antud abi võib kattuvate abikõlblike kulude puhul kumuleerida muu abi või keskselt hallatavate liidu vahenditega, tingimusel et ei ületata ühegi asjaomase eeskirja alusel kohaldatavat suurimat abi osakaalu ja/või abisummat. Abi kogusumma ei tohi mingil juhul ületada 100 % abikõlblikest kuludest.

2.7. Elektritarbimise täiendavaks vähendamiseks antav abi

- (82) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohastest võimalustest ja käesolevas teatistes esitatud võimalustest kaugemale ulatuv ajutine abi võib olla vajalik, et saavutada määruse (EL) 2022/1854¹³³ artiklitega 3 ja 4 hõlmatud elektritarbimise vähendamine. See abi võib aidata leevendada elektrihindade erakordset tõusu seeläbi, et vähendatakse kallimate (praegu gaasil põhinevate) elektritootmise tehnoloogialahenduste kasutamist. Seepärast on sama oluline säilitada stiimulid praegusteks elektritarbimise vähendamisteks ja tagada kooskõla määruses (EL) 2022/1369¹³⁴ sätestatud gaasinõudluse vähendamise eesmärkidega. Liikmesriikidevahelisi erinevusi silmas pidades on vaja suuniseid, et tagada pindlikkust reguleerivad kriteeriumid, mille eesmärk on tagada võrdsed tingimused ja säilitada ühtse turu terviklikkus.
- (83) Komisjon peab sellist elektritarbimise vähendamiseks antavat abi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks, kui täidetud on järgmised kumulatiivsed tingimused:

¹³³ Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid (ELT L 261 I, 7.10.2022, lk 1).

¹³⁴ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).

- a. abi tohib olla rahaline hüvitis üksnes juhul, kui sellist hüvitist makstakse täiendava tarbimata jäetud elektri eest, võrreldes eeldatava tarbimisega („vastupidine stsenaarium“) asjaomasel tunnil ilma punkti 83 alapunktis e (edaspidi „täiendav tarbimise vähendamine“) osutatud võistupakkumiseta. Tarbimise täiendava vähendamise kindlaksmääramiseks võib kasutada erinevaid meetodeid. Tagamaks, et abi antakse üksnes nõudluse täiendavaks vähendamiseks, peaksid liikmesriigid üldiselt võtma arvesse kõrgematest energiahindadest tulenevaid stiimuleid, muudest toetusmaksetest ja kavadest tulevaid võimalikke stiimuleid, ilmastikutingimusi ja kuritarvitamise ohte;
- b. abi peab olema kavandatud eelkõige selleks, et aidata saavutada määruse (EL) 2022/1854¹³⁵ artiklites 3 ja 4 sätestatud elektritarbimise vähendamise eesmärk. Kui abi on kavandatud nende eesmärkide ületamiseks, peab liikmesriik näitama abist saadava täiendava kasu olemasolu (näiteks väiksemad energiasüsteemi kulud või gaasitarbimise vähenemine), mis on vajalikud¹³⁶ ja proportsionaalsed tõsise häire kõrvaldamiseks majanduses, kaitstes samal ajal siseturgu;
- c. abi tuleb anda prognoositud võimsusmahu ja eelarvega abikava raames;
- d. abi võib anda mitmes vormis, sealhulgas otsetoetuste, laenude¹³⁷ ja tagatistena¹³⁸;
- e. abi tuleb anda võistupakkumise raames, mis on avatud, selge, läbipaistev ja mittediskrimineeriv ning põhineb objektiivsetel kriteeriumidel, mis on eelnevalt kindlaks määratud ja mis viivad miinimumi strateegilise pakkumise riski. Ülemäärase hüvitamise riski tuvastamisel peab abi olema kavandatud viisil, mis võimaldab vähendada juhuslikku kasumit, näiteks kehtestades eelnevalt kindlaks määratud tagasinõudemehhanismi;
- f. võistupakkumine peaks põhimõtteliselt olema avatud tarbimise täiendava vähendamise kõigile võimalikele viisidele, eelkõige järgmisele:
 - i. tarbijapoolne elektritarbimise muutmine või vältimine;
 - ii. pärast arvesti läbimist toimuv salvestamine, et vähendada tarbimist tipptundidel (välja arvatud juhul, kui abi ei too kaasa täiendavat tarbimise vähenemist), ning
 - iii. pärast arvesti läbimist töötavad elektrienergia tootmise vahendid, mille puhul ei kasutata kütusena gaasi. Liikmesriigid võivad otsustada välistada teistel fossiilkütustel põhineva tootmise;
- g. punkti 83 alapunkti f suhtes võivad kavad piirduda ühe või mitme abisaajate kategooriaga ühel järgmistest asjaoludest:

¹³⁵ Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid (ELT L 261 I, 7.10.2022, lk 1).

¹³⁶ Sellist abi peetakse üldiselt vajalikuks, kui see aitab kaasa gaasitarbimise vähendamisele.

¹³⁷ Kui abi antakse laenudena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 70 alapunkti g täiendavaid sätteid.

¹³⁸ Kui abi antakse garantiidena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 67 alapunkti i täiendavaid sätteid.

- i. kui erinevused nende teenuste omaduste (nt kestus, aktiveerimise sagedus) vahel, mida potentsiaalsed abisaajad võivad pakkuda, on sellised, et pakkumisi MWh kohta ei saa pidada võrreldavaks,
- ii. kui liikmesriigid suudavad komisjonile tõendada, et konkurentsi ei moonutata põhjendamatult, või
- iii. tagamaks õigeaegne rakendamine (nt olemasolevate kavade pikendamise kaudu).

igal juhul ei tohi kavad sisaldada kunstlikke piiranguid ega diskrimineerimist. Direktiivi (EL) 2019/944¹³⁹ artikli 17 kohaselt ei tohi kavad põhjendamatult piirduda konkreetsete klientide või kliendirühmadega, sealhulgas energiavahendajatega;

- h. võistupakkumises osalemise kriteeriumid peavad olema läbipaistvad, objektiivsed ja mittediskrimineerivad. Abisaajatel peab juba olema sobiv elektriarvesti¹⁴⁰ või kohustus paigaldada see enne tarbimise täiendavat vähendamist. Halduskoormuse vähendamise eesmärgil võib kohaldada abisaajate minimaalse pakkumiskoguse nõuet; sellisel juhul ei tohi minimaalne pakkumiskogus olla suurem kui 10 MW ja künnise saavutamiseks peab olema lubatud energiavahendamine;
- i. selleks et abisaajad saaksid pakkumisel määrata täpse hinna, tuleb määratleda selged ja objektiivsed kriteeriumid ning kirjeldada, millal abisaaja täiendav tarbimise vähendamine aktiveeritakse. Siiski võib osutuda vajalikuks kehtestada piisavad kaitsemeetmed, näiteks teatav juhuslik aktiveerimine, et vältida stiimulite loomist selliseks kuritarvitamiseks nagu vastupidiste stsenaariumide arvu kunstlik paisutamine;
- j. vältimaks negatiivseid tagajärgi gaasitarbimisele, peaksid abisaajad võtma kohustuse, et nende täiendav elektritarbimise vähendamine ei suurenda nende üldist gaasitarbimist. Lisaks peaksid abisaajad võtma endale kohustuse mitte tarbida rohkem kui 150 % elektrienergia tarbimise vähendamise kompenseeritud tippkoormuse tipuvälisest koormusest abi puhul, mis vähendab elektritarbimist tipptundidel, et saada kasu elektri suunamisest tipptundidelt tipuvälisele¹⁴¹ ajale, vältides samas üldise elektritarbimise vähendamise eesmärgi saavutamise takistamist;
- k. võistupakkumise raames tuleb abisaajad valida tarbimise täiendava vähendamise madalaima ühikuhinna alusel (eurot/MWh või sellega samaväärne¹⁴²). Liikmesriigid võivad kehtestada täiendavaid objektiivseid, läbipaistvaid ja mittediskrimineerivaid

¹³⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (uuesti sõnastatud) (ELT L 158, 14.6.2019, lk 125).

¹⁴⁰ St süsteem, mis mõõdab tarbimist eraldi siis, kui on vaja täiendavalt vähendada nõudlust ja siis, kui seda ei ole vaja.

¹⁴¹ Tipuväline koormus tuleb määratleda nii, et kui elektri tootmiseks kasutatakse gaasi, välditakse üldiselt elektritarbimist.

¹⁴² Näiteks kui abisaajad valitakse võimsushinna alusel (eurot/MW) tarbimise vähendamise eest kindlaksmääratud tundide arvul. Sellisel juhul tuleb tundide arv eelnevalt kindlaks määrata.

järjestuskriteeriume, et propageerida keskkonnahoidlikumaid tehnoloogialahendusi, mis on vajalikud selleks, et toetada liidu keskkonnakaitse eesmärkide saavutamist;

- l. igale abisaajale tuleb maksta hüvitist vastavalt tegelikult saavutatud täiendavale tarbimise vähenemisele (erinevalt täiendavast tarbimise vähendamisest, mida abisaaja on kohustunud saavutama);
- m. abi ei tohi põhjendamatult moonutada elektrienergia siseturu toimimist. Liikmesriigid võivad avada abi piiriüleseks osalemiseks;
- n. kompenseeritav täiendav tarbimise vähendamine peab toimuma määruse (EL) 2022/1854¹⁴³ asjaomas(t)e artikli(te) kohaldamisaja jooksul, või juhul kui abi ületab neid eesmärke, 31. detsembriks 2023;
- o. kumulatsioon muude riigiabi meetmetega on võimalik, kui välditakse ülemäärast hüvitamist, tagades näiteks, et abi antakse avatud võistupakkumise kaudu. Igal juhul ei saa abi anda, kui see katab abikõlblikud kulud, mis on juba kaetud muude riigiabi meetmetega.

2.8. Abi kiirendatud investeeringuteks sektorites, mis on kliimaneutraalsele majandusele üleminekuks strateegilise tähtsusega

- (84) Kuna on vaja kiirendada majanduse ümberkujundamist ja seljatada praegune kriis, võivad liikmesriigid ette näha, et toetatakse erainvesteeringuid, millega vähendatakse tootlike investeeringute puudujääki sektorites, mis on kliimaneutraalsele majandusele üleminekuks strateegilise tähtsusega, ning luua stiimulid nende kiireks kasutuselevõtuks, sealhulgas pidades silmas ka üleilmseid probleeme, mille tõttu on oht, et uued investeeringud nendesse sektoritesse suunatakse ümber EMP-välistes kolmandatesse riikidesse.
- (85) Komisjon peab kliimaneutraalsele majandusele üleminekuks strateegilise tähtsusega investimisprojektidele antavat abi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobivaks, kui on täidetud järgmised tingimused:
 - a. abi antakse selleks, et ergutada
 - i. kliimaneutraalsele majandusele üleminekuks vajalike seadmete, nimelt patareide ja akude, päikesepaneelide, tuuleturbiinide, soojuspumpade, elektrolüüsiseadmete ning süsinikdioksiidi kogumise, kasutamise ja säilitamise seadmete tootmist, või
 - ii. selliste põhikomponentide tootmist, mis on kavandatud punktis i määratletud seadmete tootmiseks ja mida nende tootmisel kasutatakse peamiselt otsese sisendina, või
 - iii. punktides i ja ii määratletud seadmete ja põhikomponentide tootmiseks vajalike kriitilise tähtsusega toorainete tootmist või taaskasutamist;
 - b. abi antakse eelarveprognoosiga abikava¹⁴⁴ raames;

¹⁴³ Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid (ELT L 261 I, 7.10.2022, lk 1).

- c. abi antakse hiljemalt 31. detsembriks 2025;
- d. abisaaja peab abi taotlema enne tööde alustamist¹⁴⁵ ja esitama liikmesriigile käesoleva teatise II lisas nõutud teabe¹⁴⁶;
- e. abi võib anda otsetoetustena või muus vormis, nagu maksusoodustused, uute laenude subsideeritud intressimäärad või uute laenude garantiid, tingimusel et maksusoodustuse nimisumma või aluseks oleva uue laenu nimisumma ei ületa käesoleva punkti alusel kohaldatavat abi osakaalu ega abi kogusummat. Kui garantiisid või laene antakse finantsvahendajatena tegutsevate krediitiasutuste ja muude finantsasutuste kaudu, tuleb järgida punkti 67 alapunktis i ja punkti 70 alapunktis g esitatud tingimusi, tagamaks et käesoleva jao alusel antav abi suunatakse nii suures ulatuses kui võimalik otse lõplikele abisaajatele;
- f. abikõlblikud kulud on seotud kõikide investeerimiskuludega materiaalsesse (nt maa, hooned, tootmisrajatised, seadmed, masinad) ja immateriaalsesse (nt patendiõigused, litsentsid, oskusteave või muu intellektuaalomand) varasse, mis on vajalik punkti 85 alapunktis a loetletud kaupade tootmiseks või taaskasutamiseks. Immateriaalne vara peab 1) jääma seotuks asjaomase piirkonnaga ja seda ei tohi üle viia teistesse piirkondadesse, 2) olema eelkõige kasutusel asjaomases abi saavas tootmiskäitises, 3) olema amortiseeritav, 4) olema ostetud ostjaga mitteseotud kolmandatelt isikutelt turutingimustel, 5) olema arvatud abi saava ettevõtja vara hulka ning 6) jääma vähemalt viieks aastaks (või VKEdel puhul kolmeks aastaks) seotuks projektiga, mille jaoks abi antakse;
- g. ettevõtja kohta ühes liikmesriigis ei või abi osakaal ületada 15 % abikõlblikest kuludest ja abi kogusumma ei või ületada 150 miljonit eurot. Samal ajal
 - i. võib selliste investeeringute puhul, mis tehakse abi saavatesse piirkondadesse, mis on kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktiga c kindlaks määratud asjaomase liikmesriigi regionaalabi kaardil (edaspidi „punkti c alad“), abi osakaalu suurendada 20 %-ni abikõlblikest kuludest ning abi kogusumma ei või ületada 200 miljonit eurot ettevõtja kohta ühes liikmesriigis;
 - ii. selliste investeeringute puhul, mis tehakse abi saavatesse piirkondadesse, mis on kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktiga a kindlaks määratud asjaomase liikmesriigi regionaalabi kaardil (edaspidi „punkti a alad“), võib abi osakaalu suurendada 35 %-ni abikõlblikest kuludest ning abi kogusumma ei või ületada 350 miljonit eurot ettevõtja kohta ühes liikmesriigis.

¹⁴⁴ Selline kava võib hõlmata innovatsioonifondi raames esitatud ja valitud projekte, tingimusel et täidetud on punktis 85 esitatud kohaldatavad tingimused.

¹⁴⁵ „Tööde alustamine“ – kas investeeringuga seotud ehitustööde alustamine või esimene õiguslikult siduv kohustus tellida seadmeid või muu kohustus, mis teeb investeeringu pöördumatuks, olenevalt sellest, kumb on varasem. Maa ostmist ja ettevalmistustöid, nagu lubade saamine ja esialgsed teostatavusuuringud, tööde alustamiseks ei peeta.

¹⁴⁶ Sellised abitaotlused võib esitada ükskõik millisel õiguslikul alusel, eeldusel et käesoleva teatise punkti 2.8 kohaselt antava abi summa ei ületa summat, mida algselt taotleti.

- h. kui abi antakse maksusoodustuse, laenude või garantiidena, võib punkti 85 alapunktis g sätestatud abi osakaalu suurendada 5 protsendipunkti. Väikeettevõtjate tehtavate investeeringute puhul võib abi osakaalu suurendada veel 20 protsendipunkti ning keskmise suurusega ettevõtete investeeringute puhul võib abi osakaalu suurendada 10 protsendipunkti;
- i. abisaaja peab võtma kohustuse säilitada investeeringud asjaomases piirkonnas vähemalt viis või VKEde puhul kolm aastat pärast investeeringu lõpuleviimist. Selline kohustus ei peaks takistama selle perioodi jooksul vananenud või purunenud tootmisrajatise või seadmete väljavahetamist, tingimusel et majandustegevust jätkatakse asjaomases piirkonnas miinimumperioodi jooksul. Selle tootmisrajatise või nende seadmete väljavahetamiseks ei või siiski rohkem abi anda;
- j. enne abi andmist peab abi andev asutus käesoleva teatise II lisa kohaselt abisaaja esitatud teabe ja punkti 85 alapunktis k sätestatud kohustuste alusel kontrollima, kas on konkreetseid riske, et tootlik investeering ei toimu EMPs, ja kas esineb EMPsisese ümberpaigutamise ohtu punkti 85 alapunkti k tähenduses;
- k. abi ei tohi anda tootmistegevuse liikmesriikide vahel ümberpaigutamise¹⁴⁷ hõlbustamiseks. Selleks peab toetusesaaja
 - i. kinnitama, et kahe aasta jooksul enne abitaotluse esitamist ei ole toimunud ümberpaigutamist ettevõttesse, kuhu tehakse taotletud abi alusel investeering, ning
 - ii. võtma kohustuse mitte paigutada oma tegevust ümber kuni kahe aasta jooksul pärast seda, kui investeering on lõpule viidud;
- l. abi ei või anda raskustes olevatele ettevõtjatele¹⁴⁸;
- m. abi võib kumuleerida riigiabiga, kui tegu on samade abikõlblike kuludega, mis on osaliselt või täielikult kattuvad, kuid ainult juhul, kui sellise kumuleerimise tulemusel ei ületata asjaomaste eeskirjade kohast suurimat abi osakaalu või abisummat. Abi kogusumma ei tohi mingil juhul ületada 100 % abikõlblikest kuludest;
- n. liikmesriikidel on võimalus käesoleva punkti kohastest kavatest teatamisel lisada mittediskrimineerival viisil nõuded, mis käsitlevad keskkonnakaitset (näiteks need, mis on loetletud käesoleva teatise punktis 37) või on seotud kas sotsiaalkaitse või töötingimustega;
- o. liikmesriigid peavad komisjonile 60 päeva jooksul alates abi andmisest teada andma abi andmise kuupäeva, abisumma, abikõlblikud kulud, abisaaja nime, toetatud

¹⁴⁷ „Ümberpaigutamine“ – sama või sarnase tegevusala või selle osa üleviimine ühest EMP lepingu osalisriigis asuvast ettevõttest (algne ettevõtte) teise EMP lepingu osalisriigis asuvasse ettevõttesse, kuhu toetatav investeering tehakse (abi saav ettevõtte). Ümberpaigutamine toimub siis, kui toode täidab nii algses kui ka abi saavas ettevõttes vähemalt osaliselt sama otstarvet ja vastab sama liiki tarbija nõudmistele või vajadustele ja EMPs asuva abisaaja ühes algses ettevõttes lähevad samas või sarnases tegevusalas kaduma töökohad.

¹⁴⁸ Nagu on määratletud komisjoni teatises „Suunised raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“ ([ELT C 249, 31.7.2014, lk 1](#)).

investeeringu liigi ja asukoha, võttes aluseks teabe, mille abisaaja käesoleva teatise II lisa kohaselt esitab.

- (86) Erandkorras ja erandina punkti 85 alapunktist b ning üksikteatiste alusel võib komisjon käesoleva teatise punkti 85 alapunktis a määratletud kliimaneutraalsele majandusele üleminekuks vajalike kaupade tootmise eesmärgil kiita ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel heaks üksikabi, mille maksimumsumma vastab subsiidiumile,¹⁴⁹ mida abisaaja võiks tõendatavalt saada samaväärse investeeringu eest väljaspool EMPd asuva kolmanda riigi jurisdiktsioonis, tingimusel et täidetud on järgmised tingimused:
- a. abi loob abisaajale stiimulid investeerimisprojekti asukoha valikuks või selleks, et kutsuda ellu seotud investeerimisprojekte,¹⁵⁰ mis on vajalikud punkti 85 alapunktis a määratletud asjaomaste kaupade tootmiseks kas
 - i. täielikult abi saavas piirkonnas (kohaldatavale regionaalabi kaardi alusel) või
 - ii. vähemalt kolmes EMP liikmesriigis, kui märkimisväärne osa kapitaliinvesteeringutest tehakse vähemalt kahes abi saavas piirkonnas. Oluline osa sellisest märkimisväärsest investeeringust peaks toimuma piirkonnas, mis on kohaldatava regionaalabi kaardi (või kaartide) alusel punkti a ala;
 - b. abi antakse hiljemalt 31. detsembriks 2025;
 - c. abisaaja peab võtma kohustuse kasutada käesoleva teatise punkti 85 alapunktis a määratletud kaupade tootmiseks keskkonnaheite seisukohast tehnika tasemele vastavat uusimat kaubanduslikult kättesaadavat tootmistehnoloogiat;
 - d. abisaaja peab abi taotlema enne tööde algust¹⁵¹ ja esitama liikmesriigile käesoleva teatise II lisa nõutud teabe ja asjakohased tõendavad dokumendid¹⁵². Abisaaja peab esitama kindlad tõendid selle kohta, milliseid subsiidiume ta võiks usutavalt EMP-välises jurisdiktsioonis sarnase projekti jaoks saada, ning tõendama, et ilma abita ei toimuks kavandatud investeering EMPs.^{153, 154} Lisaks peab abisaaja esitama tõendid selle kohta, et abil ei ole ühtekuuluvust kahjustavat mõju¹⁵⁵;

¹⁴⁹ Teatatud abi ja subsiidiumi, mida abisaaja võiks tõendatavalt saada samaväärse investeeringu eest väljaspool EMPd asuva kolmanda riigi jurisdiktsioonis, võrreldakse diskonteeritult.

¹⁵⁰ Eesolevas projektis osalemiseks tuleb anda reaalne võimalus kõigi liikmesriikide ettevõtjatele, kes tegutsevad asjaomases väärtusahelas. Teavitavad liikmesriigid peavad näitama, et selliseid ettevõtjaid on näiteks kontaktide, liitude, kohtumiste või kontaktide loomise ürituste kaudu teavitatud võimalikust eesolevast projektist ja potentsiaalsetest äriühingutest, mida see võib endast kujutada, kaasates ka VKEsid ja idufirmasid, võttes samal ajal nõuetekohaselt arvesse ärisaladuse nõuet.

¹⁵¹ Nagu on määratletud joonealuses märkuses 145.

¹⁵² Sellised abitaotlused võib esitada ükskõik millisel õiguslikul alusel, eeldusel et käesoleva teatise punkti 2.8 kohaselt antava abi summa ei ületa summat, mida algselt taotleti.

¹⁵³ Käesoleva teatise II lisa kirjeldatud vastupidist stsenaariumi toetavad asjakohased dokumentaalsed tõendid peavad olema usutavad, st autentset ja otsuse tegemise tingimuste suhtes olulised ajal, mil abisaaja teeb investeeringu kohta otsuse. Liikmesriikidel palutakse tugineda kehtivatele ja ametlikele juhatuse dokumentidele, riskihindamistele (sealhulgas asukohaspetsiifiliste riskide hindamised), finantsaruannetele, asutusesisestele äriplaanidele, eksperdiarvamustele ja muudele hinnatava investeerimisprojektiga seotud

- e. abi ei tohi ületada miinimumsummat, mis on vajalik, et luua abisaajale stiimul valida investeeringu asukohaks asjaomane piirkond EMPs (rahastamispuudujääk)¹⁵⁶;
- f. abi ei tohi anda tootmistegevuse liikmesriikide vahel ümberpaigutamise¹⁵⁷ hõlbustamiseks. Teatamisele kuuluvate meetmete hindamisel nõuab komisjon kogu teavet, mis on vajalik selle analüüsimiseks, kas riigiabi tekitaks tõenäoliselt olulist töökohtade kaotust senistes asukohtades EMPs. Sellises olukorras ja juhul kui investeering võimaldab abisaajal paigutada tegevuse ümber sihtpiirkonda ning kui abi ja tegevuse ümberpaigutamise vahel on põhjuslik seos, on tegu negatiivse mõjuga, mida tõenäoliselt ei kaalu üles ükski positiivne mõju;
- g. abisaaja peab võtma kohustuse säilitada investeering asjaomases piirkonnas vähemalt viis või VKEde puhul kolm aastat pärast investeeringu lõpuleviimist. Selline kohustus ei peaks takistama selle perioodi jooksul vananenud või purunenud tootmisrajatise või seadmete väljavahetamist, tingimusel et majandustegevust jätkatakse asjaomases piirkonnas miinimumperioodi jooksul. Selle tootmisrajatise või nende seadmete väljavahetamiseks ei või siiski rohkem abi anda;
- h. käesoleva jao kohast abi ei või anda raskustes olevatele ettevõtjatele¹⁵⁸.

3. JÄRELEVALVE JA ARUANDLUS

- (87) Liikmesriigid peavad avaldama iga käesoleva teatise alusel antud üle 100 000 euro¹⁵⁹ suuruse üksikabi ning üle 10 000 euro¹⁶⁰ suuruse põllumajanduse esmatootmise ja

uuringutele. Need dokumendid peavad olema ajakohased, võttes arvesse investeeringu või selle asukohta kohta tehtavat otsust. Ergutavat mõju võivad liikmesriikidel aidata tõendada dokumendid, mis sisaldavad teavet nõudluse, kulude ja finantsproгноoside kohta, mis esitatakse investeerimiskomisjonile ja milles täpsustatakse investeerimissenaariume, või dokumendid, mis esitatakse finantsasutustele.

¹⁵⁴ Põhimõtteliselt on vähetõenäoline, et kapitaliinvesteeringute kulusid ületavad abisummad on põhjendatud, sest sellistel juhtudel tehakse EMPs investeeringuid tõenäoliselt ka väiksemate abisummadega.

¹⁵⁵ Kui investeeringu puhul kaalutakse mitut asukohta EMPs, ei või selle punkti kohast riigiabi anda investeeringute meelitamiseks piirkonda, kus regionaalabi osakaal on kohaldataval regionaalabi kaardil kindlaks määratud väiksemana kui muudes kaalutavates EMP piirkondades, sest see tingiks konkurentsile ja ühtekuuluvusele avalduva negatiivse mõju, mida tõenäoliselt ei kaalu üles võimalik positiivne mõju. Seda ei kohaldata, kui abisaaja suudab tõendada, et vastasel juhul ei tehtaks investeeringut sellistes alternatiivsetes EMP piirkondades, vaid suunataks see hoopis kolmandasse riiki. Juhul kui EMPs asuvad alternatiivsed asukohad on sama suure regionaalabi osakaaluga, võib selle punkti kohast riigiabi anda juhul, kui abisaaja tõendab, et asukoht valiti objektiivsete kriteeriumide alusel ja riigiabist olenemata.

¹⁵⁶ Rahastamispuudujäägi kindlaksmääramiseks leitakse vahe toetatavast investeeringust eeldatavate rahavoogude (sealhulgas investeeringud ja tegevus) nüüdispuhasväärtuse ja sellisest alternatiivsest investeeringust eeldatavate rahavoogude nüüdispuhasväärtuse vahel, mis toimub EMP-välises riigis ja mille abisaaja usutavasti teeks ilma EMPs abi saamata (ennekõike võttes arvesse abi, mille abisaaja vastupidise stsenaariumi kohaselt EMP-välises jurisdiktsioonis usutavasti saaks). Mõlemad stsenaariumid peavad olema küllaldaselt tõendatud, st nende puhul tuleb usutavas äriplaanis lähtuda realistlikest eeldustest. Põhimõtteliselt on vähetõenäoline, et komisjon peab ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobivaks abisummasid, mis ületavad projektide asjaomases piirkonnas elluviimiseks vajalike kapitaliinvesteeringute kulusid, kuna sellisel abil ei ole tõenäoliselt ergutavat mõju.

¹⁵⁷ Nagu on määratletud joonealuses märkuses 147.

¹⁵⁸ Nagu on määratletud komisjoni teatise „Suunised raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“ ([ELT C 249, 31.7.2014, lk 1](#)).

kalandussektori abi kohta asjakohase teabe ülevaatlikul riigiabi veebisaidil või komisjoni IT-vahendit¹⁶¹ kasutades 12 kuu jooksul pärast abi andmist, välja arvatud jaotise 2.8 kohaselt antud abi puhul, mille kohta liikmesriigid peavad asjakohase teabe avaldama 6 kuu jooksul pärast abi andmist.

- (88) Kui abi kogusumma ettevõtja kohta ühes liikmesriigis ületab 50 miljonit eurot, peavad liikmesriigid käesoleva teatise punkti 2.4 kohaste abimeetmete puhul lisama oma kavadesse nõude, et abisaaja peab ühe aasta jooksul alates abi andmisest esitama abi andvale asutusele kava, milles täpsustatakse, kuidas abisaaja vähendab oma energiatarbimise CO₂ jalajälge või kuidas ta rakendab käesoleva teatise punktis 37 kirjeldatud keskkonnakaitse või varustuskindluse nõudeid. Seda nõuet kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2023.
- (89) Liikmesriigid peavad esitama komisjonile aastaaruanded¹⁶².
- (90) Liikmesriigid peavad tagama, et säilitatakse üksikasjalik dokumentatsioon käesolevas teatises käsitletud abi andmise kohta. Dokumentatsiooni, mis peab sisaldama kogu vajalikku teavet, mis võimaldab kontrollida vajalike tingimuste täitmist, tuleb säilitada kümme aastat pärast abi andmist ja esitada taotluse korral komisjonile.
- (91) Komisjon võib paluda antud abi kohta täiendavat teavet, eelkõige selleks, et kontrollida, kas abimeetme heakskiitmise otsuses sätestatud tingimused on täidetud.
- (92) Käesoleva teatise rakendamise jälgimiseks võib komisjon nõuda, et liikmesriigid esitaksid koondteabe riigiabimeetmete kasutamise kohta praegusest kriisist tingitud tõsiste majandushäirete kõrvaldamiseks.

4. LÕPPSÄTTED

- (93) Komisjon kohaldab käesolevat teatist alates 9. märtsist 2023. Komisjon kohaldab käesoleva teatise sätteid kõigi meetmete suhtes, millest on teatatud alates 9. märtsist 2023, ning meetmete suhtes, millest on teatatud enne nimetatud kuupäeva.
- (94) Käesoleva teatisega asendatakse 28. oktoobril 2022 vastu võetud ajutine kriisiraamistik¹⁶³ (edaspidi „varasem ajutine kriisiraamistik“). Varasem ajutine kriisiraamistik tühistatakse alates 9. märtsist 2023. Varasem ajutine kriisiraamistik

¹⁵⁹ Teave, mida nõutakse vastavalt komisjoni 17. juuni 2014. aasta määruse (EL) nr 651/2014 III lisale ja komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 III lisale. Tagasimakstavate ettemaksete, garantiide, laenude, allutatud laenude ja muus vormis abi puhul tuleb aluseks oleva vahendi nimiväärtus märkida abisaaja kaupa. Maksude ja maksete tasumisega seotud soodustuste puhul võib üksikabi abisumma märkida vahemikena.

¹⁶⁰ Teave, mida nõutakse vastavalt komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 III lisale ja komisjoni 16. detsembri 2014. aasta määruse (EL) nr 1388/2014 III lisale. Tagasimakstavate ettemaksete, garantiide, laenude, allutatud laenude ja muus vormis abi puhul tuleb aluseks oleva vahendi nimiväärtus märkida abisaaja kaupa. Maksude ja maksete tasumisega seotud soodustuste puhul võib üksikabi abisumma märkida vahemikena.

¹⁶¹ Riigiabi läbipaistvusmooduli avalik otsing võimaldab juurdepääsu teabele, mida liikmesriigid on esitanud üksikabi kohta vastavalt Euroopas kehtivatele riigiabi läbipaistvusnõuetele, ja selle leiab aadressilt <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=en>.

¹⁶² ELT L 140, 30.4.2004, lk 1.

¹⁶³ ELT C 426, 9.11.2022, lk 1.

omakorda asendas 23. märtsil 2022 vastu võetud ajutise kriisiraamistiku,¹⁶⁴ mida muudeti 20. juulil 2022.¹⁶⁵

- (95) Kokkuvõttes ei tohi varasema ajutise kriisiraamistiku jaotiste 2.1–2.3 alusel antud abi ja käesoleva teatise samade jaotiste alusel antud abi ühelgi ajahetkel ületada käesoleva teatise vastavates jaotistes sätestatud abi ülemmäärasid. Jaotise 2.4 puhul ei tohi varasema ajutise kriisiraamistiku alusel antud abi ja käesoleva teatise alusel antud abi ületada käesolevas teatises sama abikõlblikkusperioodi jaoks sätestatud abi ülemmäärasid. Varasema ajutise kriisiraamistiku jaotiste 2.5 ja 2.6 alusel antud abi ei saa kumuleerida käesoleva teatise samade jaotiste alusel antud abiga, kui see hõlmab samu abikõlblikke kulusid.
- (96) Kooskõlas komisjoni teatisega ebaseadusliku riigiabi hindamise suhtes kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramise kohta¹⁶⁶ kohaldab komisjon käesolevat teatist teatamata abi suhtes, kui abi on antud alates 9. märtsist 2023.
- (97) Kõigil muudel juhtudel kohaldab komisjon abi andmise ajal kehtivas raamistikus sätestatud norme.
- (98) Komisjon vaatab kõik käesoleva teatise jaotised läbi enne 31. detsembrit 2023, lähtudes tähtsatest konkurentsiga seotud või majanduslikest kaalutlustest, aga ka rahvusvahelistest arengusuundadest. Vajaduse korral võib komisjon esitada ka täiendavaid selgitusi oma lähenemise kohta konkreetsetele küsimustele.
- (99) Komisjon tagab tihedas koostöös asjaomaste liikmesriikidega, et meetmeid hinnatakse kiiresti, kui talle on esitatud käesoleva teatisega hõlmatud meetmete kohta selgel viisil kogu nõutav teave. Liikmesriigid peaksid teavitama komisjoni oma kavatsustest ja vastavate meetmete võtmise kavadest nii varakult ja täielikult kui võimalik. Komisjon annab selles protsessis liikmesriikidele suuniseid ja abi.

¹⁶⁴ ELT C 131 I, 24.3.2022, lk 1.

¹⁶⁵ ELT C 280, 21.7.2022, lk 1.

¹⁶⁶ EÜT C 119, 22.5.2002, lk 22.

ILISA

Sektorid ja allsektorid,¹⁶⁷ mida kriis eriti mõjutab

	NACE kood	Kirjeldus
1	0510	Kivisöe kaevandamine
2	0610	Toornafta tootmine
3	0710	Rauamaagi kaevandamine
4	0729	Muude mitteraudmetallide maakide kaevandamine
5	0891	Kemikaalide ja mineraalväetiste toorme kaevandamine
6	0893	Soola kaevandamine
7	0899	Muu mujal liigitamata kaevandamine
8	1041	Õli ja rasva tootmine
9	1062	Tärklise ja tärklisetoodete tootmine
10	1081	Suhkrutootmine
11	1106	Linnasetootmine
12	1310	Tekstiilkiudude ettevalmistamine ja ketramine
13	1330	Tekstiili viimistlemine
14	1395	Lausriide ja lausriidest toodete tootmine, v.a rõivad
15	1411	Nahkrõivaste tootmine
16	1621	Spoonide ja puitplaatide tootmine
17	1711	Paberimassi tootmine
18	1712	Paberi- ja papitootmine
19	1910	Koksitootmine
20	1920	Puhastatud naftatoodete tootmine
21	2011	Tööstusgaaside tootmine

¹⁶⁷ (All)sektorid, mis on loetletud nende heitemahukuse ja kaubandusmahu alusel, vastavad nendele, mis on loetletud komisjoni 15. veebruari 2019. aasta delegeeritud otsuses (EL) 2019/708, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ seoses selliste sektorite ja allsektorite kindlaksmääramisega ajavahemikuks 2021–2030, mida peetakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumisest ohustatuks (ELT L 120/20, 8.5.2019).

22	2012	Värvainete ja pigmentide tootmine
23	2013	Muude anorgaaniliste põhikemikaalide tootmine
24	2014	Muude orgaaniliste põhikemikaalide tootmine
25	2015	Väetiste ja lämmastikuühendite tootmine
26	2016	Plasti tootmine algkujul
27	2017	Sünteeskautšuki (toorkummi) tootmine algkujul
28	2060	Keemilise kiu tootmine
29	2110	Põhifarmaatsiatoodete tootmine
30	2311	Lehtklaasi tootmine
31	2313	Klaasanumate tootmine
32	2314	Klaaskiutootmine
33	2319	Muu klaasi tootmine ja töötlemine, sh tehniline klaas
34	2320	Tulekindlate toodete tootmine
35	2331	Keraamiliste kivide ja plaatide tootmine
36	2332	Põletatud savist telliste, kivide ja muude ehitustoodete tootmine
37	2341	Kodu- ja ehiskeraamika tootmine
38	2342	Keraamiliste sanitaarseadmete tootmine
39	2351	Tsemenditootmine
40	2352	Lubja- ja kipsitootmine
41	2399	Mujal liigitamata muude mittemetalsetest mineraalidest toodete tootmine
42	2410	Raua, terase ja ferrosulamite tootmine
43	2420	Terastorude, -õõnesprofiilide jms -toruliitmike tootmine
44	2431	Külmtõmbamine lattideks
45	2442	Alumiiniumitootmine
46	2443	Plii-, tsingi- ja tinatootmine
47	2444	Vasetootmine

48	2445	Muude mitteraudmetallide tootmine
49	2446	Tuumkütuse töötlemine
50	2451	Malmivalu
	Prodcomi kood	Kirjeldus
1	81221	Kaoliin ja muu kaoliinsavi
2	10311130	Toiduks valmistatud või konserveeritud kartulid külmutatult (sh täielikult või osaliselt õlis keedetud ja seejärel külmutatud) (v.a äädikaga või äädikhappega töödeldud)
3	10311300	Kuivatatud kartulist valmistatud pulber, jahu, helbed, graanulid ja terad
4	10391725	Kontsentreeritud tomatipüree ja -pasta
5	105122	Täispiimapulber
6	105121	Lõssipulber
7	105153	Kaseiin
8	105154	Laktoos ja laktoosisiirup
9	10515530	Vadak ja töödeldud vadak pulbrina, graanulitena või muus tahkes vormis, kontsentreeritud või kontsentreerimata, lisatud magusainet sisaldav või mittesisaldav
10	10891334	Pagaripärm
11	20302150	Klaasjad emailid ja glasuurid, angoobid (saviobri) ja samalaadsed valmistised keraamika-, emaili- ja klaasitööstuses kasutamiseks
12	20302170	Vedelad läikelakid ja samalaadsed valmistised, klaasfritt ning klaasipulber, -graanulid ja -helbed
13	25501134	Vabasepistatud raudosad ülekandevõllide, nukkvõllide, väntvõllide ja väntade jms jaoks

II lisa

Teave, mis tuleb lisada käesoleva teatise jaotise 2.8 kohasele abitaotluse vormile

1. Teave abisaaja kohta:

- nimi, peamise tegevuskoha registreeritud aadress, peamine tegevusala (NACE kood);
- ettevõtja kinnitus selle kohta, et ta ei ole päästmise ja ümberkorraldamise suuniste tähenduses raskustes;
- punkti 85 kohase abikava alusel antava abi puhul: avaldus ja punkti 85 alapunktis k loetletud kinnitused selle kohta, et tegevust ei paigutata ümber.

2. Teave toetatava investeeringu kohta:

- investeeringu lühikirjeldus;
- asjaomasele piirkonnale eeldatavalt avalduva positiivse mõju lühikirjeldus (nt loodud või säilitatud töökohtade arv, teadus-, arendus- ja uuendustegevus, koolitustegevus, klasteri loomine ning projekti võimalik panus piirkonna majanduse rohe- ja digipöördesse);
- kohaldatav õiguslik alus (riigi või ELi õigusaktid või mõlemad);
- investeeringu kavandatud tööde alustamise ja lõpuleviimise tähtpäev;
- investeeringu asukoht/asukohad;
- punkti 86 kohaselt antava abi puhul: teave teistes liikmesriikides ellukutsutud seotud investeeringute kohta kooskõlas punkti 86 alapunktiga a: ellukutsutud investeeringute asukoht ja summa. Esitada teave toetatava investeeringu ja ellukutsutud investeeringute seoste kohta.

3. Teave investeeringu rahastamise kohta:

- investeerimiskulud ja muud seonduvad kulud;
- abikõlblikud kulud kokku;
- asjaomases piirkonnas investeeringu tegemiseks vajalik abisumma;
- abi osakaal;
- punkti 86 kohaselt antava abi puhul: rahastamispuudujäägi analüüs, sealhulgas äriplaan ning nüüdispuhasväärtust puudutavad arvutused nii tegeliku kui ka vastupidise stsenaariumi puhul, esitades mõlema stsenaariumi hinnangulised investeerimiskulud, tegevuskulud, tulu ja jätkuväärtuse (Exceli tabelina) ning vastavad tõendusmaterjalid.

4. Teave abi vajalikkuse ja selle eeldatava mõju kohta:

- lühike selgitus abi vajalikkuse ja selle mõju kohta investeerimisotsusele või asukohta käsitlevale otsusele. See peab hõlmama alternatiivse investeeringu või asukohaotsuse selgitust, kui abi ei anta;

- Punkti 86 kohaselt antava abi puhul peab abisaaja esitama järgmise:
 - kindlad tõendid selle kohta, milliseid subsidiume ta võiks usutavasti saada EMP-välises jurisdiktsioonis vastupidises stsenaariumis esitatud sarnase projekti jaoks;
 - tõendid selle kohta, et ilma abita ei toimuks kavandatud investeering EMPs;
 - tõendid selle kohta, et abil ei ole ühtekuuluvust kahjustavat mõju punkti 86 alapunkti d tähenduses.